

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXIX

ЛЮТИЙ —1978 — FEBRUARY

Ч. 336

НОВІ ДНІ

UNIVERSAL ILLUSTRATED MONTHLY

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає

Спілка "Нові дні" з обм. відповідальністю

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Мар'ян Дальний -- головний редактор

Адміністратор — Григорій Мороз, тел. 252-4553

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOWI DNI

Box 126, Postal Station "N"

TORONTO, ONT., CANADA

M8V 3S4

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік)

Австралія — 6.50 австралійських доларів

Канада і США — 8.00 доларів

Франція — 25 франків

Англія — 4.00 англ. фунти

Всі інші країни Європи та Півд. Америка \$5.00

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

В Австралії:

Mr. S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide
S. 5001, Australia

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Junied Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevsykyj,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116
USA

На Тандер Бей і околиці:

Mr. P. Swyrydenko
133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont.
P7C 2G4

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.

Second Class Mail Registration Number 1668

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА РОЗБУДОВУ В-ВА "НОВІ ДНІ"

О. Маяровський, Едмонтон, Канада	\$66.00
Л. Говицький, Німеччина	16.98
Г. Клименко, Бельгія	16.23
Г. Гувер, Сакраменто, США	12.00
о. Д. Бурко, Німеччина	10.00
І. Кайдан, Севен іллс, США	10.00
о. С. Сорока, Віллінгтон, Альта.	10.00
А. Баранник, Кергонкстон, США	9.00
П. Шахів, Порт Альта.	7.00
Д. Сачківський, Торонто, Канада	7.00
М. Громницький, Сан Франциско, США	7.00
Я. Хоруженко, Франція	7.00
А. Дудка, Франція	6.00
П. Діловський, Рочестер, США	5.00
Я. В'юн, Чикаго, США	5.00
І. Носовенко, Ошава, Канада	5.00
Р. Стратичук, Сакраменто, США	5.00
В. Пономаренко, Клівленд, США	4.00
К. Роговський, Торонто, Канада	4.00
Я. Хоруженко, Франція	4.00
А. Воланюк, Вестон, Канада	4.00
С. Пулак, Тандер Бей, Канада	4.00
М. Гава, Торонто, Канада	4.00
П. Свириденко, Тандер Бей, Канада	4.00
П. Сіренко, Ляшін, Канада	4.00
І. Вовк, Німеччина	3.00
І. Шепель, Гамільтон, Канада	3.00
Я. Заваришин, Торонто, Канада	2.50
М. Перекліта, Торонто, Канада	2.25
М. Ковшун, Вгитбі, Канада	2.00
П. Середнюк, Австралія	2.00
М. Котульський, Торонто, Канада	2.00
І. Жаботинський, Торонто, Канада	2.00
С. Ванченко, Торонто, Канада	2.00
Г. Вовкодав, Торонто, Канада	2.00
І. Бренко, Ст. Марі, Канада	2.00
Е. Сорока, Саскатун, Канада	2.00
А. Солер, Тандер Бей, Канада	2.00
І. Маслівець, Торонто, Канада	2.00
В. Жураківський, Торонто, Канада	2.00
Пруненко, Торонто, Канада	2.00
І. Залевський, Торонто, Канада	2.00
П. Шинкар, Філадельфія, США	2.00
М. Костирко, Сакраменто, США	2.00
В. Надрага, Сілвер Спрінг, США	2.00
Е. Бондеренко, Вайн, США	2.00
Я. Холодняк, Клівленд, США	2.00

(Далі на 3-ій стор. обкладинки)

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.

Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

Література, публіцистика, наука, мистецтво

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

М. Вінграновський — ПОЕЗІЇ	3
І. Качуровський — ПО ТОЙ БІК ГРЕБЛІ	4
І. Єлагін — ЧОЛОВІК ПІД КАШТАНОМ	7
УДР — ЗАЯВА В СПРАВІ Л. ПЛЮЩА	8
О. Коновал — ЄВРОПЕЙСЬКІ ВРАЖЕННЯ	9
Р. Рахманний — НА 60-МУ РОЗДОРІЖЖІ	11
Т. Курпіта — ЛЮБЛЮ ЛИТВУ	12
Д. Кислиця — СЛАВУТИЧЕВА МОВА	13
О. Несіна — Д-Р М. М. НЕСІН	18
П. Одарченко — УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ	20
М. Дальний — ПОЛЬЩА І УКРАЇНА	23
Ол. Куленко — ТАМ, ДЕ "ЯТРАНЬ"...	24
Н. Колдгам — КАНАДСЬКІ МІНЕРАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА	25
Л. Богуславець — МОДЕРНА ЖІНКА	26
ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	30
ВІД ВИДАВНИЦТВА "НОВІ ДНІ"	32

ВІД РЕДАКТОРА

ПРИГАДАЙМО НАШЕ КРЕДО

Не думав я, що тягар редагування наших "Нових днів" упаде вдруге на мою голову та ще й так скоро і несподівано. Для редагування цікавого й відповідального журналу в мене таки немає досить часу. Потішаю себе, однак, надією, що в нашій великій діаспорі є ще чимало редакторів менше обтяжених іншою працею і з сильнішою головою, яку хтось із них чейже відважиться підставити під удари бодай на пару років.

А поки це стається, вважаю за потрібне пригадати читачам і співробітникам важливіші моменти з нашого кредо, щоб ні в кого не було сумнівів, де стоїмо й куди прямуємо.

Якраз вісім років тому в "Нових днях" за лютий-березень 1970, появилась заява виконавців заповіту Петра Волиняка, в якій вони ясно висловились за те, "щоб "Нові дні" далі виходили на такому рівні і з таким ідейним спрямуванням, як і за життя їх основника, сл. п. Петра Кузьмовича Волиняка".

У тому ж числі редакція, між іншим, підтвердила: "Ніхто його міняти не думав і не думає. Кістяк співробітників лишається той самий, отже про зміну напрямку журналу питання відпадає... Не були і надалі не повинні бути всі співробітники під одну гребінку стрижені — були і можуть бути серед них не тільки безпартійні чи тільки однопартійні, були і будуть не тільки речники однієї філософської доктрини чи ідеологічного напрямку, бо інакше б наш журнал розминувся із своїм завданням: бути вільною, не цензурованою догматиками українською загальногромадською і культурною трибуною, трибуною для всіх українських патріотів, для яких невідомою є українська національна ідея і для яких є провідною ціллю український національний державницький ідеал. А що досі так було, що в журналі переважав, скажімо більше — домінував український республіканський дух у формі УНР, як прообраз наповненої новим змістом майбутньої України, то цього ми не соромились і не будемо соромитись, не приховували і не будемо

ІІІ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ ВІДБУДЕТЬСЯ В НЬЮ-ЙОРКУ

Третій Світовий Конгрес Вільних Українців відбудеться 23-26 XI. 1978 р. в Нью-Йорку, згідно з домовленням між КУК і УККА. Президія КУК на своєму засіданні прийняла пропозицію, що Президія КУК погоджується на відбуття III-го Конгресу у США, коли Президія УККА погодиться, щоб осідок СКВУ був далі в Торонті.

На Пленарному засіданні Екзекутиви УККА, 10 грудня 1977 р. пропозицію КУК було прийнято та рішено, що місцем відбуття буде Нью-Йорк, де відбувся перший Конгрес СКВУ.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ: Красень Скелястих гір у Західній Канаді (див. статтю "Канадські мінеральні джерела" на 25-ій стор.). Фото: Провінційальний уряд Альберти, Мін. індустрії і розвитку.

Чи довго він лежав непритомний? — стрілки знову залилися в одну і показували за п'ять одиннадцята, але годинник стояв; він труснув ним злегка, і в механізмові знову зацокало: мабуть, лише стрілки зачепилися були одна за одну...

Він спробував підвестися: руки-ноги — все ціле, мабуть, котрась сосна затримала його падіння, і знепритомнів він, як це буває з людьми витонченої нервової структури, — лише зі страху, а не з болю...

Далі спад був не такий крутий, і незабаром Арсен зауважив, що довкола посвітлішало, сосни лишилися позаду, їх заступили вільхи, і під ногами почала хлюпати вода.

От би тепер чоботи! — подумав Арсен. Але чоботи, чужі, позичені в приятеля, він забув у валізці...

...Треба походити здовж берега, деє тут має бути стежка, бо лізти напролом через болото — це було б уже останнє глупство... Проте на стежку він так і не міг натрапити.

Він кілька разів пройшов уперед і назад поміж вільхами, нарешті йому здалося, що в глибині, — за деревами, сіріє земля; це могла бути стежка, що починалася деінде й петляла мочарами, перше, ніж привести на той бік.

І він пішов, майже побіг, провалюючися дедалі глибше в болото, аж піски на тій прогаліні, яку прийняв був за стежку, не шурхнув відразу по поясу: це була солончаткова лисина, де ніщо не росте, і тому нога не затримується на стеблах і коріннях осоки й очерету, а провалюється відразу в безвість, у трясовину, з якої не можна вивратись.

Невже це кінець? — майнуло в Арсена...

Але ні: поблизу, уперек солончакової лисини, лежала стара напівзасмоктана трясовиною вільха. Щоб дотягнутися до неї, Арсен зробив надлюдське зусилля, і його засмоктало по-під руки перше, ніж він досягнув деревини. Але це був рятунок. Правда, деревина під його вагою занурилася в болото, але він, мірою того, як вона заглиблювалася в дрягозину, просувався повзком усе ближче, усе ближче до жаданого берега.

І щойно дівставшись на сухе, Арсен усвідомив, що ця вільшина була не тільки порятунком його життя, а й кладкою на другий бік, що він, брудний, мокрий, закривавлений, — уже майже досягнув своєї мети — перейшов на той бік безодні.

І тут, як там у сосновому лісі, крізь який він проредся, не було ані натяку на якусь стежку, ані просвітку між гущиною дерев.

Однак, тепер, кривавлячись об гілляччя, шматуючи мокрий одяг, замацькуючись об смердюхи, він уже не спускався вниз, а дряпався вгору, де мала бути жадана мета його зусиль — таємничий дім, у якому нібито мешкає ця звар'ювана Лада із зненавидженим селянами батьком і сутомітичними тридцятьма сестрами.

Місцями дерева зіступалися так густо, що між ними не знаходилося достатньої щілини, якою могла б пролізти доросла людина. Він штовхнув один прикорінь — той зенацька розпався, розсипався на попіл. І це був прикорінь не надто товстого, але й не молодого дерева. Отже, воно тут всохло і, не маючи, через гушавинь куди впасти, так і лишилося стояти — гниючи, трухнучи,

попеліючи. Скільки років потрібно, щоб зітліло на порох таке дерево? Щонайменше з півсотні. Виходить, п'ятдесят років, як ніхто не ходив цими хащами, не збирав грибів, не стріляв дичини, не рубав дерева на дрова чи на будівлю...

Арсенові стало якось моторошно: а якщо він ніколи звідси не вибереться? Якщо й це був черговий жарт — брутальний, жорстокий жарт надто розпещеної чи, може, психічно ненормальної дівчини, — і нема тут жодної дачі, ні лісничівки, а буде тільки ліс і ліс, оточений звідусіль трясовиною, крізь яку немає дороги, крім затопленої в багнище вільхи, яка вдруге вже не зможе послужити йому за кладку.

Мине ще півсторіччя, й ніхто не знатиме, що серед хащі заблукав і загинув Арсен Роговенко, дурний аспірант, який мріяв знайти живу мітологему слов'янського паганізму.

Але попереду засіріло, заясніло, майже розвиднілося.

Ще кілька зусиль — і він вийшов на широку, простору галявину. Усе тут було якесь інакше, веселіше, привітніше, ніж у тих тричі проклятих нетрях: некошені трави, і якісь кущі серед них, і світляки в повітрі.

А за найближчим кущем височів велетенський дуб: кущі були йому по коліна, а сосни по плечі...

І раптом... що це?

Арсен здригнувся, ніби його облили зимною водою: та це ж той самий дуб, тільки тепер іншим обличчям до Арсена лежить білий камінь і одчахнута гілка звисає з другого боку.

А може таких дубів є два, однакових, майже тотожних, і та бісова дівка навмисно сказала йому, — так само, як усе робила навмисно, — щоб зайвий раз над ним познуватися, що цього дуба ні з чим не сплутаєш — і навіть однакові мотузки підклала під обома, щоб збити його з пантелику?...

Але ні: він добре запам'ятав цю місцевість, Блудове урочище, казала дівчина: — і друге відьомське коло не могло б тут з'явитися, та й гілку не могла б вона одчахнути так просто: для цього потрібно чоловічих рук, драбини й сокири...

Ось і та стежка, якою він прийшов, повний радісних сподівань, бо хотів тут знайти не тільки матеріал для дисертації, а й живу іскру дівочого тепла, як то кажуть, для свого серця...

Тож тепер не лишалося нічого іншого, як вертатися цією самою стежкою до негостинного села Переплутів, а завтра взяти на поміч пару хлопчиків і вирушити на розшук загубленої валізки.

Ану, котра година (добре, що він тримав сірники у верхній кишені сорочки, куди не дістала гнила вода трясовини).

Але сірники були напівмокрі, він зіпсував кілька штук, поки один зволив зайнятися і освітити циферблат ручного годинника: було пів на дванадцятку.

А скільки часу він лежав непритомний під кручею? Хвилин п'ять або десять, не більше: він перевів стрілку на десять хвилин уперед, а потім, подумавши, завернув на п'ять назад: вийшло за двадцять п'ять дванадцятка.

Добре було б знайти джерельце або струмок, щоб напиться, або принаймні якусь калабаню —

змити з обличчя кров, з одержі сморід, з рук баговиння.

І все таки: яка ж вона мерзотниця, ця так звана Лада — хоч ніяка вона не Лада, бо хтось би її знав під таким ім'ям або серед студентської молоді, або тут на селі, де вона, мабуть, мешкає, а, може, й не мешкає.

Яка мерзотниця: відірвати його від праці, від книжки, яку він мав дочитати й повернути до бібліотеки, від тисячі справ, що їх треба було зробити, від листів, на які він мав відповісти; спокусити найнеобхіднішим, найцікавішим для його дисертації матеріалом, а потім заманити в це трясовиння — в трісця його чортам загнать — як казав Котляревський — і задля чого?

Може це помста за провалений іспит (йому траплялося викладати на різних вечірніх і денних курсах, а потім приймати іспити...)?

А може, просто вона божевільна садистка, яка шукає жертв, і, чого доброго десь з-поза куща тепер стежить за ним, за його ганебним водночас тріумфальним поворотом.

Ганебним — бо він без валізи, брудний, мокрий, смердючий, пошарпаний і подертий, а зраділий тому, що він знайшов рештки поганського капища...

Цікаво, що скажуть завтра селяни, коли він їх спитає про Блудове урочище?

І раптом він зупинився: стежка, якою він прямував від того урочища назад до села, вже вдруге чи втретє роздвоювалася. Перші два рази він був цілком певний, що обирає правильний напрям — але тепер —?

Та чи взагалі він ішов цією стежкою?

Коли йдеш у гурті або удвох, особливо розмовляючи із дівчиною, тяжко запам'ятати, де завернув праворуч, а де ліворуч, а ці чагарі такі однакові. Але добре, що тут не бір з його непроникнення темрявою, й не болото, що засмоктусь ногу, а досить таки протоптана доріжка, яка напевно кудись виведе — як не до Переплутів, то до якого іншого села, може, трохи привітнішого...

Після хвилинного роздуму Арсен завернув праворуч... Трохи пройшов і спинився: обабіч підступав бір, готовий проковтнути і його стежку своєю нічною чорною пащею.

Ні, до бору, до смердюхів, у чортову гушавінь удруге його не заманиш. Тим більше, що він тут не йшов. Ліпше ще раз вернутися. Можливо, доведеться проблукати до рана. Але навіть якщо він схопить грипу чи запалення легенів, то й тоді його знахідка переважить ці хвиливі прикрощі.

Доведеться, мабуть, у пресі висловлювати подяку цій невідомій Ладі, що запросила його "та той бік безодні".

Він повернувся — але стежки назад не було. І не знати, коли він з неї зійшов і як він міг її залишити.

Він знову опинився у пастці — в лябіринті чагарів, які то заступалися, то розступалися — ніби даючи йому дорогу лише в одному певному напрямкові, і замикаючи шлях до повернення.

Незабаром має бути опівніч — подумав Арсен і зупинився, щоб подивитися, чи добре він розраховував час. Знову не запалювалися сірники, аж

нарешті один спалахнув — годинник показував за п'ять дванадцять.

Ну, нічого, подумав Арсен, тепер літо, десь о третій почне розвиднюватися...

Тільки б не повернутися до того клятого місця, з дубом і каменем. Та не встиг він додумати до кінця й оформити словами цієї думки, як перед ним знову розкрилася та сама поляна. Він вийшов з-поза кущів зовсім близько: за двадцять кроків перед ним підносився велетенський дуб, побіч лежала каменюка, а біля неї бовваніло щось прямокутне й чорне.

— Валізка! — зрадів їй Арсен, ніби рідній. — Таж це так просто він її поставив тут сам, вона зсунулась, а потім він обходив камінь з трьох боків, а сюди не заглянув.

Але так само він радів, коли зустрів Ладу на стежці. І що вийшло. Та й чи справді це його валізка. Якось вона занадто вже чорна. Може в ній павуки... черепи... гадюки...

Може це не валізка, а могильна яма, що її виїняли з землі, зменшили вчетверо і поставили на нього чекати...

Коли годину тому, він топився в драговинні, то там його страх був цілком реальний і конкретний — страх людини за своє життя. А тут було щось гірше: те, що поймало його серце людським жахом, було нереальне, не мало ні причини, ні пояснення.

Зупинись! Не підходь! Не займай тієї валізки! В ній твоя смерть! — кричало щось у середині Арсена.

Але він був мов загипнотизований: ноги самі несли його вперед, неслухняні ноги, покірні вже не його власній, а чийсь чужій волі, ворожій і згубній — самі несли його вперед — до валізки.

І рука — вже не його рука — всупереч мовчазному крикові душі: Відсахнись! Не торкай! — піднесла валізку...

І тоді відкрилося камінне обличчя і глянуло на нього вогненним оком.

І враз перед ним з'явилися злякані очі хлопчика і щойно тепер стали зрозумілі його слова: "Диви, дядько сам до себе балакає!" — бо ту, що йшла з ним поруч, ні тут, на луговій стежці, ні там, на студентській вечірці, ніхто, крім нього, не бачив і не міг бачити — усе це майнуло в його згасаючій свідомості, щоб вилитися в безумний ззірячий крик:

— А-аа!...

І Арсен наосліп, навампня, не знаючи, пощо й куди, кицувся геть. Та далеко він не пробіг: чиясь рука простяглася з-під дуба і схопила його за ногу...

Ранком наступного дня група селян із міліціонером і фельдшером прямувала з села Переплутів до Блудового урочища. Кожний розповідав про свою участь у події:

— А я вийшов опівніч на ганок, коли чую — кричить з урочища. Ну, думаю, це той дивак, що вдень селом вештався... І звідки їх несе цього літа вже третій...

Хлопчики, як ведеться, бігли попереду.

— А ми з Миколою ідемо стежкою, коли він назустріч, в одній руці чамайдана, у другій мо-

тузка, і сам до себе мугоче: "по той бік безодні... по той бік безодні..."

Валізку побачили першу. Вона чорно стовбичала серед трави, а під нею лежало навзناк забрюхане, заюшене, замащене смердюхами та баговинням...

— Може, він ще живий? — запитав хтось у фельдшера.

— Еге, живий... — звільняючи від мотузяної петлі задерев'янілу ногу, замість фельдшера, відказав той, що виходив на ганок. — Він уже по той бік безодні.

— Один комітьоголовою з урвища, другий, разом із гілкою, з дуба — об камінь, а цей чого? — гомоніли селяни.

— У цього серце не витримало. Щось він таке мусів побачити...

— ...І як вона їх заманює?... — сказав своєму приятелеві один із хлопців — той, що його звали Миколою.

— Хто заманює? — відразу нашорошився міліціонер.

— Павучиха! — хлопець показав патичком на заглибину в нерівному, безформному камені. — Знову світляка висмоктала.

— Звідки ти знаєш, що то павучиха? — прискіпливо допитувався представник державної влади.

— Бо онде павук так само висмоктаний... То був її муж... Павуки, коли женяться...

— Миколо! — перебив котрийсь із селян. — Біжи по підводу: тіло везти на утопсію...

НОВЕ ВИДАННЯ З ГУМОРИСТИКИ

"ЖАРТИ ЖАРТАМИ"

З такою назвою недавно вийшла друком у Детройті збірка фейлетонів **Степана Підкови**.

Книжка має 176 сторінок досить густого друку, збільшеного формату, зі звичайною (не твердою і не з золотим тиском) обкладинкою. Починається книжка передмовою — "Життя і творчість Степана Підкови", під якою (передмовою) стоїть скромний підпис — Д. К., якому (якщо не якій), очевидно, належить і літературна редакція збірки. Увесь текст книжки поділений на три розділи — відповідно до часу написання фейлетонів, а водночас і за характером та змістом самих творів. Наприклад, перший розділ відкривається фейлетоном "**У Львові**" (перші пригоди автора — родом зі Слобожанщини) — з 1943 року; другий — гротеском "**Голос Америки**", мабуть, із року 1950, отже й написаним уже в Нью-Йорку, а третій — драматичним твором "**Шнідники. Федералістична комедія на три дії**".

Видав збірку автор — своїм коштом (накладом); тим часом і замовляти книжку можна в самого ж автора: хто скорше замовить, той придбає цю збірку свіжих фейлетонів за 5 (п'ять) доларів. Авторова адреса:

Stepan Pidkova
27 Adeline St.
New Haven, Conn. 06519, USA

Іван СЛАГІН

ЧОЛОВІК ПІД КАШТАНОМ

Худорлявим хлопчиськом,
Я стояв тоді зовсім близько;
Я і досі стою і згадую
Все, затримане пам'яттю клятою.

Чоловік під каштаном
Рукою махнуз комусь;
По нього прийшли неждані —
Щоб кинуть його в тюрму.

Він узяв лиш торбину,
З убогим своїм майном.
Запхали його в машину.
Хтось тужно глядів в вікно.

В шелестінні дерев зашифровано,
Скільки друзів за ніч арештовано.

Та зоря, що у хмарнім мариві
Сяє вгорі там,
Може власти сюди розжареним
Метеоритом.

І зоря ота буде
Готуватись до любої стрічі.
Ми не зорі. Ми люди.
Себе потішати нічим.

Я і той чоловік,
Що пройшов під деревами голими,
Розлучились навік.
На землі не зійтися ніколи нам.

Десь у ямині трюма
Я на койці лежав тісній,
І я слухав, як з шумом
Хвилі били одна п'одній.

Невідомістю скований,
У мигтінні чорних дзеркал,
Я все плив на судні військовому,
І я теж назавжди зникав.

Та в збурених хвилях кипінні
Впливає крізь піль мережану
Той хлопчисько, що в млі осінній
Стояв і глядів збентежено.

Поки ще океани
Міражі свої не розтратили,
Чоловік все стоїть під каштаном,
Щоб ізникнути десь за ґратами.

І над ним розпростерта,
Та гілка шумить, як шуміла.
Воскресіння всіх мертвих —
Наше спільне з деревом діло.

Переклав з рос. В. Ярош

ЗАЯВА В СПРАВІ ЛЕОНІДА ПЛЮЩА

Від деякого часу, явно і приховано, громадські та політичні організації, об'єднані в "Українським Визвольним Фронтом", а також ті установи, які є під його впливом, ведуть пропаганду, скеровану на ізоляцію Леоніда Плюща від українського суспільства. Це виявляється так, що проголошується бойкот його виступів, відмовляється поодинокі організації від того, щоб вони запрошували його з доповідями тощо.

Ми, Український Демократичний Рух (УДР) і незалежні громадські й культурні діячі, вважаємо, що такі дії з національного і політичного погляду є шкідливі, а з людського становища неморальні.

Леонід Плющ, один із видатних діячів сучасної України. З професії математик, він був співробітником Інституту кібернетики Академії наук у Києві. Ризикуючи своєю науковою кар'єрою, Плющ 1964-го року включається в активну боротьбу з режимом в Україні і в цілому СРСР. Пише листи до ЦК Комуністичної партії та до пресових органів з домаганнями запровадити демократичні вольності в СРСР. Одночасно протестує проти арештувань людей за їхні національні, політичні і релігійні переконання. Стає співробітником Івана Дзюби, Валентина Мороза, Вячеслава Чорновола, Івана Світличного і багатьох інших українських патріотів. Допишує до позачензурного "Українського вісника" і до "Хроніки поточних подій". 1972 року стає співосновником "Ініціативної групи для боротьби за людські права" в Москві, яку очолив Андрей Сахаров. За це його заарештовують і без суду саджають до психіатричної тюрми, де йому довелося перебувати повних три роки разом із божовільними людьми. В таких макабричних обставинах Плющ виявив надзвичайну твердість характеру. Він не зрікся ані своїх переконань, ані своїх друзів. Не зрадив таємниць і нікого не обтяжив своїми зізнаннями.

Леонід Плющ звернув на себе увагу дослівно цілого світу. В його оборону виступили найвидатніші люди Заходу. Тисячі протестували проти його ув'язнення. Так прийшло до його звільнення в січні 1976 р. А коли Плющ переступив австрійський кордон, на запит журналістів відповів, що він стоїть на становищі відділення України від Росії та її державної самостійності з демократичним устроєм.

Відтоді проминуло мало що більше як півтора року. А скільки він за той короткий час зробив! (Хоч утратив здоров'я на службі своєму народові). Написав книгу спогадів про свої переживання в тюрмах французькою мовою, а тепер готується переклад на англійську і німецьку. Надрукував десятки статей у міжнародних журналах. Виступав на дискусіях в радіо і телебаченні. Розмовляв із десятками провідних людей сучасного світу. Два рази складав свідчення пе-

ред Комісіями американського Конгресу. Дав багато доповідей для українців і неукраїнців. Його слухали десятки тисяч людей, а, коли врахувати телевізю і радіо — були їх мільйони.

Завдяки його діяльності світ знає багато більше про Україну, ніж знав перед його приїздом. Французька преса (традиційно русофільська) нині більше пише про українські справи, як коли-небудь перед тим (Плющ живе в Парижі). На міжнародному конгресі в Гоголюлю, завдяки його свідченням, схвалено резолюцію із засудженням уряду в Москві за надужиття психіатрії для політичних цілей. Комітети сприяння виконанню постанов Гельсінкської конференції в Україні, в Росії, Литві і Грузії дали йому повноваження заступати їх інтереси на Заході і особливо на Београдській конференції.

Така є роль Леоніда Плюща в житті сучасної України і нашої закордонної української громади. Він став одним із найбільш відомих українців у світі і одним із передових борців за права України. Він виріс до символу української гуманності в думці і в дії. Його шанують не тільки свої, але росіяни, євреї, поляки, грузини й інші. З його думкою рахуються в СРСР і в західному світі.

І от, якраз тоді, коли Плющ почав ще ширше розгортати свою діяльність, йому проголошено бойкот. За причину подається те, що Л. Плющ марксист і невіруюча людина. Не говоримо про те, що "марксизм" Плюща цілком відмінний від офіційного советського марксизму, а його безвірництво включає пошану до релігії інших, і допомогу в'язням за релігійні переконання. Але бойкот Леоніда Плюща це проблема не тільки однієї особи та її особистих переконань, на які він має право, як і кожна особа. Це ширше питання, яке заторкує основи суспільної етики і нашої національної політики. На Україні у визвольному процесі беруть участь люди різних поглядів, різних філософських переконань, віруючі і невіруючі. Цей факт, сам по собі, повинен спонукати нас усіх радістю, бо він вказує на те, що визвольна боротьба в Україні дуже широка, загальнонародна. За права нації бореться не якась одна ідеологічна група, а весь народ, усі його духовні і людські резерви.

А тим часом тут, за кордонами України, є, на жаль, такі українські політики і політичні організації, що хочуть готувати українське визволення на базі тільки однієї ідеології, однієї політичної програми, а то й однієї тактики. Це помилка. Бо гарантії української перемоги треба шукати не в ідеологічній нівеляції народу, а у співпраці різних ідеологій і всіх партій з різними програмами. Нації і менші спільноти досягають єдності НЕ ШЛЯХОМ ЗГУРТУВАННЯ ОДНОДУМЦІВ. А ШЛЯХОМ ОБ'ЄДНАННЯ РІЗНОДУМАЮЧИХ. Спільноти, які не спроможні опанувати

Європейські враження

(Продовження з попереднього числа)

З Італії ми поїхали до Австрії. Прикордонна австрійська поліція своїм убранням та поведінкою не нагадала нам ні трохи давню мілітаристичність австрійців і німців, які в роках 1938-1945 творили одну державу. Ми спершу думали, що особа коло прикордонної будки є якимсь робітником. А він виявився прикордонником-поліцаєм.

Колись Австрія, в союзі з іншими державами, була великою імперією. Але по Першій світовій війні імперія розпалася, чи краще сказати, її розвалили. В Другу світову війну її окупували альянкти та війська Радянського Союзу. Щойно 1955 року австрійцям удалося знову стати самостійною неутральною країною.

Австрія нараховує близько 8 мільйонів людей. Її територія розкинулася переважно в Альпах. Довжина Австрії 360 миль, а ширина — 160.

мистецтво такої співпраці, звичайно живуть або в неволі, або в тоталітарних системах із концентраційними таборами і психіатричними тюрмами.

Ми, Український Демократичний Рух, і незалежні громадські й культурні діячі в ім'я єдності всіх конструктивних і патріотичних сил української спільноти, закликаємо українців за кордоном відкинути пропаганду за бойкот Леоніда Плюща, а протиставити їй толеранцію, добру волю і пошану українця до українця.

ПІДПИСАЛИ:

Барановський Роман, Бендер Віталій, Борковський Роман, Витвицький Василь, Волянський Олег, Воскобійник Михайло, Гаєнко Федір, Гніздовський Яків, Гришко Василь, Гудзовський Анатоль, Дальний Мар'ян, Данилюк Михайло, Демиденко Ілля, Добрянський Михайло, Дубилко Іван, Ільницький Роман, Камінський Анатоль, Когут Зенон, Козак Ірина, Коновал Олексій, Кордюк Богдан, Костюк Григорій, Кубійович Володимир, Кузик Дмитро, Купчинський Роман, Лавріненко Юрій, Лебедь Микола, Лиман Леонід, Лисий Анатоль, Літвінов Вікторентій, Луцький Юрій, Малецький Мирослав, Маркус Василь, Осадчук Богдан, Пахолок Леонід, Перейма Євген, Потічний Петро, Пріцак Омелян, Проккоп Мирослав, Процик Анна, Рубчак Богдан, Рудницький-Лисак Іван, Савицький Юрій, Сендзік Теодосій, Сисин Франк, Тарнавський Омелян, Татух Любомир, Турула Павло, Петренко-Федишин Ірина, Федішин Олег, Фіголь Атанас, Царинник Марко, Цюцюра Теодор, Шандор Василь, Шевельов Юрій, Шевченко Ігор, Шох Ірина, Шуст Марія, Яворський Олекс, Ільницький Олег і Підгайний Богдан.

Гарною гірською дорогою ми прямували до її столиці Відня. Гірські села, в порівнянні з італійськими, були кращі, чистіші, багатші. Але вже на перший день нашого перебування на території Австрії ми зауважили не дуже велику прихильність австрійців до чужинців — туристів.

Готелів у Відні мало. Ми об'їхали увесь Відень у вечірніх годинах і ніде не могли знайти місця для ночівлі. Пізно увечері, аж за Віднем, наїшли пансіон. Власник наказував нам, щоб не пускати багато води, бо вона в них дорога, щоб добре кран прикручували, щоб після 10-ої години не робили багато шуму та ін.

На другий день, хоч і була рання година, ми вирушили назад до Відня. По дорозі заїхали до туристичного бюро, взяли деякі карти та купили ще австрійських шілінгів. В бюро натрапили ще раз на неприхильність австрійців. Дівчата там сидять, щоб допомагати туристам, але відповіді дають з неохотою, — безнадійні і короткі. Ось, мовляв, карта; там усе найдеш, що тобі потрібно. Запитав поліцейського там же, який стояв побіч мене коло великої карти на стіні, де площа Карла. Він з неохотою порадив мені запитати дівчат. Сам чи полінувався простягти руку й показати на карті, де та площа, чи, може, їхня поліцейська унія не дозволяє їм давати інформації.

Найбільше притягаючим туристичним місцем у Відні є королівський палац Schoenbrunn, який деколи називають палацом королеви Марії Тереси. Цей палац дуже подібний своїми залами, устаткуванням, городом, алеями, фонтанами до Версальського палацу у Франції. Разом з сотнями інших туристів та відвідувачів палацу прилучилися ми до однієї з англійських груп. З тією групою пройшли пишними кімнатами та залами палацу колишніх австрійських монархів.

Надворі було тепло, гарно. При виході з браму палацу купили морозиво і вирушили до Штатпарку, одного з парків Відня. Він хоч і невеликий, але гарний, чистий. Уздовж алей стоять лавки. В багатьох містах ростуть квіти. На озері плавають качки та лебеді. В цьому парку є кілька надцять пам'яників відомим австрійським композиторам. Спершу ми зупинилися коло пам'ятника Франца Шуберта, а при вході наїшли пам'ятник відомого композитора, короля вальса. Пам'ятник Штрауса зроблено у формі дуги чи райдуги, в середині якої стоїть постать самого композитора зі скрипкою у позі виконання свого вальса.

У Відні ще багато старих доріг, викладених з каменю. На них в малому європейському авті трясє як пропасниця. Ми старалися триматися доріг, залитих асфальтом.

Історичний військовий музей Австрії у Відні рахується одним з найкращих музеїв в Європі. Хоч ми вже бачили дуже добрий військовий музей в Парижі, поїхали, щоб самим переконатися, чи він дійсно такий, як за нього пишуть. При вході від нас забрали фотоапарати. Музей у порівнянні з французьким багато менший. Експонати розставлено так як і в Парижі за періодами. Від давніх часів, часів списів та шабель, аж до років Першої світової війни. Рахується він, напевно найкращим тому, що вся зброя приміщена в пишних довгих чотирьох залах, які своєю красою, підлогами, світлами не відстають від залів королівських палаців.

На однім з поверхів багато різних гармат та снарядів з Першої світової війни. На багатьох з них написи російською мовою, що мов це гостинець австріякам від російських вояків. Виходить, ті снаряди впали в австрійському таборі чи окопах й не розірвалися. На тім самім поверсі стоїть подіравлене кулями відкрите авто, в яким їхав престолонаслідник австро-угорської імперії в 1914 році Франц Фердинанд у Сараєво в Боснії. Його там, як також і його дружину під час атакату вбито. Те вбивство, дало почин Першій світовій війні. Побіч авто в склянім ящику, виставлено закривавлену уніформу вбитого. Авто, в яким згинув принц Австрії, попало до музею не відразу. Його власниками було близько десяти різних осіб. Кожному з них авто принесло нещастя, біду чи й смерть. Чи то в ті часи були інші умови їзди, чи поганими були шофери, бо кожний з власників авто або когось автоматом забив чи сам згинув у нім разом з пасажирями. Вкінці, хоч те авто знову було на продаж — не було вже більше бажаючих його набути. Тоді австрійський уряд купив те авто, направив його і примістив у військовому музеї.

В музеї виставлено сотні чи й тисячі різних австрійських медалів, монет, частину підводного човна, напевно часів Першої світової війни, бо пізніше Австрія не мала доступу до морів, та багато інших цікавих речей.

У Відні можна піти в оперу. Але вліті квитки всі випродані місяці наперед.

Нашим останнім місцем оглядин у Відні було кладовище Zentralfriedhof. Це кладовище, як переважно і всі кладовища в Європі, утримується в найкращому порядку. На нім недалеко від церкви-каплиці поховані в півколі відомі світові композитори Франц Шуберт, Франц Суппе, Людвіг Бетговен, Йоган Штраус, Йоган Брамс і ще кілька інших нам невідомих. Перед їх могилами, посередині, стоїть пам'ятник, присвячений Мочартові.

Людвіг Бетговен прожив 30 років у Відні. Там він створив свої найкращі твори. Але шойно як він помер, громада зрозуміла, хто жив між ними. Його домовину проводжало в останню дорогу двадцять тисяч осіб. У церквах Відня чотири педілі підряд відправляли панахиду за душу Бетговена. Його П'ята і Дев'ята симфонії та Скриповий концерт є одними з кращих. Найвизначніші свої твори написав він, буди глухим. Бетговен почувався, що він є найнещасливішою особою в світі.

На 27-му році життя він почав утрачати слух у наслідок якоїсь дивної хвороби шлунку. Як він помер, друзі знайшли в нього лист-заповіт, написаний 25 років перед смертю. в 1802 році. В нім він писав: "О, люди! Ви уважаєте мене відлюдком, упертим і мізантропом. Як несправедливо мене осуджуєте! Від дитячих років я був надхненний добротою і охотою до великих чинів. Не забувайте, що шість років мучить мене хвороба, погіршена нерозумними лікарями. Шість років обманюю себе надією на видужання. Обдарований веселим, палким темпераментом, з нахилом до товарищескості, я мусів відокремитися і жити в самотності. Хотів я вже погодитися з усім цим, коли прийшло нове нещастя, — втрата слуху. Ще й тепер не можу перемогти себе і сказати людям: говоріть голосніше. Я глухий. Я не можу признатися до втрати чуття, яке повинно бути досконалішим у мене, як у інших, і яким я володів колись так досконало, як це рідко трапляється в інших музик! Я цього не стерплю! Вибачте, якщо вас уникаю, тоді коли я радо перебував би серед вас. Подвійно страждаю з приводу свого нещастя, бо люди мене не розуміють. Для мене немає товариства, немає розмов, немає виміни поглядів та думок. Живу як вигнанець.

"Перебуваючи в товаристві, не можу позбутися страху, що люди помітили мою глухоту. Так було і впродовж півріччя, що я його провів на селі. За порадою розумного лікаря я мав обіргати і не переобтяжувати свій слух, хоча деколи бажання бути в товаристві перемагало поради лікаря. Яким же я почував себе приниженим, коли хтось побіч мене чув звуки флейти або спів пастуха, що долітали здалеку, а я нічого не чув! Такі хвилини доводили мене до розпачу, і я мало що не відібрав собі життя. Тільки мистецтво здержало мене від того кроку. Мені здавалось, що я не повинен покидати цього світу, поки не вискажу всього, що в собі чую. Отже, двигаю таку нужденну свою долю. Будь-яка дрібниця може змінити мій найліпший настрій на найгірший. Мушу озброїтися в терпеливість! Маю надію, що мого рішення витримати, доки Парки не перетнуть нитки мого життя, ніщо не змінить. Може буде краще, може ні — я на все готовий. Вже на 32-му році життя я змушений стати філософом. А це нелегке завдання, особливо для мистця. Боже, Ти бачиш мою душу, Ти знаєш, що вона сповнена любови і добрих намірів. Люди, пам'ятайте, читаючи ці слова, що ви несправедливо осуджували мене, а нещасливі між вами хай порадуються, що знайшли в мені собі рівного. Не зважаючи на великі перепони, я зробив все, що міг, щоб стати гідною людиною і мистцем" — писав Людвіг Бетговен.

Частиною Австро-Угорської імперії часів Бетговена були деякі українські землі як Галичина, Буковина і Закарпаття. Більша частина України була частиною Російської імперії. Від російського уряду у Відні був представником Андрій Розумовський, син останнього гетьмана України, Кирила Розумовського. Андрій Розумовський любив музику й був добрим скрипаєм. Він часто влаштовував у себе музичні вечори, на які запрошував визначних музик Відня. Пізніше заснував смич-

ковий квартет і був його членом. На музичних вечорах часто був і Людвіг Бетговен. Напевно під впливом Розумовського багато українських мелодій бренть в деяких творах Бетговена. Розумовський був представником Російської імперії, і все що було українське в його репертуарі, у Відні уважалося російським. Тому Бетговен, опрацьовуючи свої твори, на українські теми, не-свідомо, писав на "російські теми". Між іншим, як кінчилася служба Андрія Розумовського у Відні, він відмовився повернутися назад і залишився жити у Відні...

В місто Зальцбург приїхали ми перед обідом. Надворі безперестанку ішов дрібний дощ. Старе історичне місто не є велике. Вулиці вузькі, а будинки, скупчившись, творять одну цілість. Зупинилися ми недалеко від центра біля гірської ріки і пішли оглянути місто. В центрі — церкви, пам'ятники, склепи та інші туристичні атракції.

На площі Моцарта пам'ятник Вольфганга Моцарта, що помер маючи 35 років, перебудовується. Під бронзову постать композитора, що стояла збоку на землі, робили новий п'єдесталь. Недалеко від цієї площі колись він і жив. У старім будинку-музеї немає нічого надзвичайного. В часи Моцарта, чи навіть пізніше, композитори, поети та письменники переважно бідували, не мали навіть досить грошей, щоб прохарчувати себе чи свою родину.

На дворі не збирався переставати дощ, нам обридло вештатись мокрими вулицями, ми сіли в свій Оппель і попрямували до невеличкого міста Галяйн оглянути глибоко в Альпах копальні соли. Високо на дротах над дорогами, будинками, лісом і проваллями туди й сюди їздять невеличкі вагончики. В один з них усіли й ми. По 10-хвилинній їзді ми були високо в горах. Звідти спустилися в долину. Нам усім видали піджаки та штани, які наділи поверх своєї одежі й спеціальним шахтарським потягом поїхали з провідником у копальню. Висівши з потяга, ми йшли вузькими коридорами, в яких колись лежали поклади соли, двічі спускалися ще глибше в підземелля на спеціальних дерев'яних "ескаляторах" і врешті добралися до солоного озера. Сіль добувають в той спосіб, що водою під тиском розчиняють шари соли, а розчин помпують до підземного озера. Звідти трубами розчин іде до фабрики на випаровування, очищення та інші процеси.

В Інсбруці, іншому місті Австрії, часто відбувалися різні зимові олімпійські змагання. Тут ми не зупинялися довго. Оглянули місто. Купили дещо в склепах на решту австрійських шилінгів, щоб не морочитися з заміною грошей, і вирушили через хребет Альп у Німеччину.

(Закінчення в наступному числі)

**НЕ ЗАБУДЬТЕ
ВІДНОВИТИ
ПЕРЕДПЛАТУ
СВОЄЧАСНО!**

Роман РАХМАННИЙ

На 60-ому роздоріжжі

Шістдесят років минає від проголошення "самостійної, ні від кого незалежної, Української Народної Республіки" в Києві, що була справжньою державою: з народовладною системою правління і справедливим соціальним ладом для всіх громадян.

І шістдесят років минуло з того дня, як у Харкові, на наказ Москви створено т. зв. харківський уряд т. зв. радянської України як частини перебудованої російської імперії.

Ще дискутували

У другій половині 1920-их років, буквально у десятиріччя тієї ганебної події, українська творча інтелігенція в тому русифікованому місті ще дискутувала колоніальне становище України.

Багато з них того скелету своїх мрій і надій на "відродження" нації не зодягали у мундир всесоюзних ілюзій так, як це роблять сучасні нам речники офіційного Києва з нагоди 60-ліття їхньої революції.

Доказ здорового скептицизму щодо становища України під володінням червоної Росії в роки 1927-28 дав, мабуть, найчіткіше драматург Микола Куліш. Він єдиний з-поміж авторів недостріляного відродження спромігся публічно заявити: "в п'єсах, які я напишу, а їх напишу за пляном, за комплексними темами — всеодно буду відбивати національну проблему і проблему культурного будівництва".

Тому головний персонаж у його драмі п. н. "Народний Малахій", М. Стаканчик, також не мав сумніву щодо справжнього характеру радянсько-української республіки, як невідомої частини Росії. Службовцям Ради Народних Комісарів Української ССР у Харкові він радив негайно провести реформу людини і в першу чергу українського роду, бо з стані дядьків та перекладачів на тім світі зайців будемо пасти... Одним із перших заходів у цій реформі буде "перебудова України з центром у Києві, бо Харків здається мені на контору..." — говорив Стаканчик саме конторним бюрократам.

На перший погляд, багато дечого в думках Малахія Стаканчика переплутано, а його твердження здаються суперечними. Відомо бо, що

дійсність в СРСР така, що там з перших слів не відрізняє мудреця від юродивого. Але, разом з частиною національно свідомого суспільства тогочасної України, *Стаканчик* принаймні відчував свій обов'язок і свою відповідальність за ту дійсність: "Тінь журби української впала і мені на плечі..." — каже він щиро.

Такої журби не помічаємо в численних кадрах самовдоволених бюрократів, чиновників і навіть письменників, що живуть з народу в УРСР.

Чим виділявся Малахій *Стаканчик* поміж іншими патріотами 1920-их років, то своїм "войовничим національним радикалізмом". Не зважаючи на завогнений стан свого ума, він розумів, що перед його замляками є лише два можливі шляхи: негайної реформи або революційного струсу. Він міркував уголос:

"Оновити її треба — Україну. Старчихою бо стояла при шляхах битих, задріпана, струпом укрита, з торбиною. Що з того, що в торбині Тарас і Грінченків словник — вся її культура. Така доля голубая, а вона сояшник луска. Ненавиджу рабу. Оновити або вбити". (II акт, 3-тя ява).

Передвісник долі

Може хтось завважити: — якщо Малахій *Стаканчик* такий вдумливий спостерігач, то чому М. Куліш оформив його як юродивого?... Хіба то не "свої люди" домоглися заборотення його в лікарню умово хворих!...

Саме в цьому геніяльність драматурга Миколи Куліша, що життям заплатив за свою пророчу візію прийдешнього. Адже це не в його, але в наші часи заборотення вільнодумців у поліційні психіатричні установи стало щоденним засобом совєтської влади у поборюванні думаючих людей. Свідують у тих заходах російські поліційні органи, в яких не бракує ні рідних "енків", ні своїх приятелів чи свояків. Доля Малахія *Стаканчика* — самозванного реформатора УРСР у літературній УРСР символічно передвіщала долю багатьох українців 1960-их і 1970-их років.

Проголошення їх "божевільними" чи "шизофреніками" не означає, що їхні критичні заваги чи проєкти зовсім недоречні. Ось навіть вимогу фіктивного реформатора, Малахія *Стаканчика*, з однойменної драми М. Куліша кремлівський естаблішмент здійснив. Коли українську інтелігенцію винищено арештами і розстрілами, а селянство колективізацією, тоді столицю УРСР перенесли до Києва.

Як відомо, Київ від того не став столицею справжньої української держави і швидко перетворився в те, чим був Харків в оцінці Малахія: "конторою" совєторосійської бюрократії. Перебудови Україна з центром у Києві не довершено.

Тому вся УРСР далі (як висловився Малахій) "старчихою... при шляхах битих, задріпана, струпом укрита, з торбиною стоїть. Що з того, що в торбині Тарас і Грінченків словник", перевиданий, як знак української культури, коли псе населення України придушє русифікаційна політика.

НОВА КНИЖКА ДМИТРА ЧУБА

У в-ві "Ластівка" в Австралії вийшла з друку
Нова книжка Дмитра Чуба

"З НОВОГВІНЕЙСЬКИХ ВРАЖЕНЬ" (На слідах Миклухи-Маклам)

128 сторінок, на крейдяному папері з 45 світлинами, трикольоровою обкладинкою П. Вакулєнка. Друк виконала Українська видавнича спілка в Лондоні.

Ціна книжки в Америці й Канаді \$3.50

Гуртовим замовцям відповідна знижка.
Замовляти у в-ві "Нові дні", в адміністратора
п. Г. Мороза та в українських книгарнях.

В-во "Ластівка"

І що з того, що "така даль голубая сьогодні" — люди в різні країни, за моря і в космос без труднощів літають... кількостотисячні нації свої суверенні уряди мають з визнанням їхніх дипломатичних представників.

Тим часом Україна в мундирі УРСР далі, як з гіркістю сказав Малахій *Стаканчик*, "соняшник луска..."

Тільки це вже не соняшник, а четверта конституція ССРСР, що 80-ою статтею далі обіцяє: "Союзна республіка має право вступати у відносини з іноземними державами, укладати з ними договори і обмінюватися дипломатичними і консульськими представниками..."

Дилема та сама

Це право законно і на ділі мала Україна тільки тоді, коли вона була самостійною, ні від кого незалежною Українською Народною Республікою в роки 1918-1921. Окупувачи Україну Москва те право заперечила і насильно відбирає цю можливість навіть від свого підопічного уряду УРСР.

Члени того уряду, що їх Малахій *Стаканчик* згрідливо "дядьками та перекладачами" прозвав, час від часу їздять у чужі країни; але тільки як туристи, приватні особи. Вони не сміють мати офіційного статусу, бо жодна держава у світі офіційно Української РСР не визнала. Навіть такі як Польща, Румунія, ЧСР, Східня Німеччина, Болгарія чи Албанія. Для них УРСР — це тільки велика область комуністичної Росії.

Спостерігаючи таких кийвських "туристів" закордоном, коли вони в гурті інших туристів під наглядом спеціального "вожатого" нишком відвідують чужоземні установи в Канаді, Америці чи у Франції, тоді на гадку приходить *Стаканчиків* висновок про характер їхньої УРСР: "Ненавиджу раба!..."

Але що робити?...

На шістдесятому роздорожжі України перед кожним українцем горить великими літерами та сама *Стаканчикова* дилема...

Славутичева мова

(До 60-річчя поета)

Яр Славутич належить до короткого шерегу сучасних авторів, про мову яких — на їхнє щастя — можна писати і пишуть. Мали свою мову — і про неї в нас писали й пишуть — Мих. Коцюбинський, Юрій Яновський, Павло Тичина, а тепер мають Юрій Шерех, Іван Драч, Ліна Костенко. Та ще дехто, а серед них і Яр Славутич.

Решта чи більшість авторів, особливо сучасних, — це ті, що саяк-так засвоїли норми нашої літературної мови й їх дотримуються (або редактори помагають їм дотримуватись), та ті, що своєї мови не знали, не знають і ніколи знати не будуть, хоч вони й видають свої ніби твори й праці книгами в твердій оправі та з золотим тиском... (це на еміграції).

Свою мову мають автори, які не тільки добре знають **норми** сучасної нашої літературної мови (їх небагато), але й **уміння** тими нормами послуговуватись — їм властивим способом вислову, стилем. Це ті автори, що не тільки користаються з дотеперішніх надбань, а й збагачують лексику, подають зразки нових можливостей у синтаксі й стилістиці, отже — шукають і винаходять, маючи до того відвагу й здоровий лінгвістичний глузд. Хто більше, а хто менше має тих даних, але має. Одному більше пощастить, іншому менше, цебто чийся вклад ми приймаємо весь, а чийся не весь, приймаємо за життя автора або значно пізніше (А. Свидницький, навіть Т. Шевченко).

Коли і скільки Славутичевих заявок ми приймемо чи нащадки наші, час покаже. І це залежатиме не тільки від нас, а й від самого Славутича, від якості його заявок, їх доречності й своєчасності. А ще — від їх натуральності (без надуманості) і авторового чуття міри. Напевно знайдуть прихильний і схвальний відгомін у читачів такі вдалі Славутичеві слова, як **Сонни херувимів Вам студять рани трепетним крилом**. І з такою самою певністю можна сказати, що не зможуть покорити наші серця ось такі його рядки, як **Херсонська юність, як снага весіння, Палахкотіла на моїх шляхах** (обидва приклади — зі Славутичевої книги "Трофеї", 1963, сторінки відповідно — 272 і 182).

Про мову Славутичевої творчості вже дещо писали в нас і пишуть. Наприклад, Богдан Чопик пише про новотвори, яких нарахував близько сімдесяти, хоч обмежується він майже виключно статистикою тих лексичних заявок, не вдаючись до аналізу їх, не визначаючи їх якості, життєздатності і доречності. Відразу доводиться сказати, що

не все те, що називає Чопик неологізмами, може бути визнане за такі. Такі слова, як **мадурайно** (з вірша "Індія", зб. "Мудрощі мандрів"), **папля** ("Завсойовники прерій"), **вирлувати** ("Томін віків") — з різних причин того не заслуговують.

А назване в Чопика новотвором слово **отичиний** ("Мудрощі мандрів", стор. 82), дарма що воно цілком удале, — мало вже й до Славутича деякі відміни, а зокрема в чийсь пародії: **затичинилося небо, засосюрилась земля** (двадцять років). Щождо слова **моторний**, то не знати, чи його справді впровадив до нашого лексикону І. П. Котляревський, написавши в "Енеїді": **Еней був парубок моторний...** А що старше — цей вислів у Котляревського чи відоме

По дорозі жук, жук,
По дорозі чорний;
Подивися, дівчино,
Який я моторний?

Чи не перший пов'язав — у гумористично-каламбурному контексті — оте **мсторний** із **мотором** Остап Вишня: "...подивися, дівчино, який я моторний (моторний — це значить з мотором)".

Нехай собі каже Славутич, що він часто не знає, звідки взялося в нього те чи те нове слово, що його новотвори постають стихійно. Можливо, колись це було так, але не тепер, бо сам стиль його мови, добір слів, умисне відхилення від давно йому відомих форм, замишування до екзотичних назв (недарма ж він — голова товариства назвознавців!) тощо — усе це ясно вказує на те, що Славутич — свідомий шукач нового в українській лексиці, сміливий уживач ентранжизмів (дарма що він хто-зна-який пурист) і екзотизмів. Як ніхто дотепер, Славутич суверенно і з насолодою уквітчує свої збірки безліччю ДОСТОВІРНИХ імен і назов — не лише географічних (об'їхав же і облітав він до лиха країн і країв в усіх частинах світу). Як голіві товариства назвознавців (уже не ономастів, як було перед його головуванням у товаристві) — усі, сподівані й несподівані, імена та назви і па-сують, і себе виправдують. А чи всі вони відіграють тільки позитивну роль в словесному плетиві його поетичних творів, можна й сперечатись.

А що інші поети й письменники не оминали, а вживали — хто більше, хто менше — різні екзотичні слова, то є до кого прирівнювати дозування таких слів і є з ким зіставляти наслідки того дозування. На мою скромну думку, Антоненко-Давидович понад міру вжив екзотичних слів у своєму романі "За ширмою", бо дуже легко було йому обійтись без таких слів, як **докторхона** (лікарня), **чайхана**, **гузапая** (бавовниковий хмиз), **безгак** (ма-

лярія), **дехан** (селянин) та ін. Був обережніший в уживанні таких слів Коцюбинський (і їх майже всі ми пам'ятаємо — **філоксера, інтермеццо, мінарет, шохат...**). Шевченко також, хоч мав більш ніж досить і політичних мотивів уживати екзотичні слова — зі свого оточення на засланні, наприклад (**чурек, сакля, Кос-Арал, каземат, фарисей...**).

Славутич — на мою вже менш скромну думку — отих екзотичних, напівекзотичних, географічних та інших назвознавчих (не українських) слів, імен і назов, уживає більш ніж щедро, особливо в своїй збірці "Мудрощі мандрів". Мандри мандрами (і це ж не заслання!), назвознавство назвознавством, але вірші — це вірші. І коли в його віршах про Індію, хоча й написаних в Індії, аж так рясно тих зовсім не наших слів (напр. **Бга Рата, Брамупутра, каджураго, Готама, Тагор, Сат'яграга Ганді, рігвед** та ін.), і то в межах чотирьох строф, то хочеться — без докеру — щиро завважити поетові: для одного вірша це, мабуть, затумач, цебто забагато.

Такі чужі слова в українському вірші роблять те, що й прозаїзми, якщо не більше, тому вірш із ними читається й сприймається важче, не дає належної естетичної насолоди читачеві, не запам'ятовується. Ось кілька прикладів словникової екзотики з "**Мудрощів мандрів**":

Від потужного Інду до хвиль Брамупутри,
Від жаркого Цейлону по зимний Непаль
На ковадлі кує, незбагненністю мудрий,
Невгасимої мислі браманський коваль.

Хай співає каміння крізь плоть Каджураго,
Хай лунає веданта в прийдешні світи!
Невтоленної сили повстало наваго,
Рамаєнно дзвени, мударайно цвіти!

Делі, 31 жовтня 1968 р.

Не подолав жорстокий Чінгісхан,
Ні владар Дельгі солов'їних злетів —
Дзвенять вікам "Диван" і "Гулістан".

Читачу вірний, пошануй поетів,
Облиш ніщоти і в житті хоч раз
Відвідай житло солов'їв — Шіраз!

Шіраз в Ірані, 12 листопада 1968 р.

А щоб, боронь Боже, ніхто не подумав, що Славутич не може писати легко, ба навіть дуже легко, ось приклади інші (також уривки).

МАТЕРІ

Я знаю, ти довго молилася Богу,
Щоб синові долю велику послав,
Коли проводжала в далеку дорогу,
Де плакало сонце між квітів і трав.

Я світ обійшов, я своїми руками
Неправду боров, на двобої йдучи...
Я ридма ридав, невідвідана мамо,
На березі Чорного моря вночі...

На Чорному морі, у турків,
12 серпня 1966 р.

На Босфорі, 18 листопада 1968 р.

Павло з Алепу, молодий монах,
Колись прикрашував свої записки,
Як він ходив по київських церквах,
Поївши каші з січової миски.

Тепер, за триста проминутих літ,
Як той Павло, по Сирії мандрую —
Месопотамський, віковичний міт
Трушу руками, як зелену тую.

Галеб (Алеп) у Сирії, 14 серпня 1966 р.

НА РІЗДВО

Мені приснилась біла паляниця,
Накритий стіл і сонячна кутя,
І понад хатою в лету жар-птиця,
Що ловить зорі й знає майбуття.

— — — — —

Дзвенить молитва над столом святково,
І на долівці сіно шелестить...
О не забути боговите слово,
Що всім ясило благодатну мить.

11 січня 1970 р.

(Із збірки "Мудрощі...",
сторінки відповідно 71, 61, 78)

Спостереження переконують, що відносна легкість і натуральність звучання вірша вдається Славутичеві зворотнопропорційно до кількості вжитих не наших слів. Чому ж він силкується убити в свої вірші аж так багато екзотизмів? Чи не думає, що він може перетопити їх своїм темпераментом (снагою б то) на українські? Адже писав колись Юрій Клен, що може й залізо перекласти на українські вірші...

Так чи так, але поетові важче бути суддею своїх творів, ніж критиком. А тим більше — поетові ерудитному і певному себе, амбітному й звияжному. А йдучи за улюбленою Славутичевою лексикою, додати можна ще: зваглому, ненатлому, буїстому. І якщо акторові, навіть досвідченому і навіть великому, потрібне режисерське око й рука (щоб не перегравав, наприклад, актор), то й поетові, не тільки молодому й пересічному, — також потрібне компетентне око критика. Не знеохочувати поета з таким потенціалом, як у Славутича, а тільки вказувати межі доцільності — в даному випадку в уживанні важкостравних слів. Критикові завжди приємніше і легше мати діло з потугою, ніж з убогим мінімалістом. Пригадаймо, що писав Іван Дзюба в своїй блискучій статті про творчість Миколи Вінграновського — порівняно недавно.

Суверен у добір мовних засобів, а зокрема лексичного складу своїх творів, Славутич не може боятися довільного, найнещаднішого відсіву слів і форм їх: йому ж не бракувало словесного багажу, знання своєї мови та її неабияких стилістичних можливостей, не бракує й умінь користуватися довідковими джерелами, з якими він тепер ніколи не розлучається — і як професор, і як редактор. Може і повинен він відмежуватися від ніщоти, яка "звитажно" віршувала на зразок "Терезе — це вікно" (із Куликової вершинної ох і поезії ж!). Тим більше і тим рішучіше тому, що обрав Славутич як кредо для своєї поетичної творчості гасло:

Для серця й мозку вибраних людей
Підняв я стяг...

(“Трофеї”, 5)

Якщо Славутичева творчість — це “поезія пластичного образу” (Юрій Шерех), то й про мову його можна сказати, що це вибрані пласти нашої мови: Славутич бо тримається — свідомо й послідовно — тільки високого стилю, шляхетної манери, ніколи не вдається до експресивної лексики низького гатунку, уникає простацтва. Як у житті взагалі поет не просторікує (а дехто каже — не вміє вилаятись), не піддається він і духові часу — спокусі лихослів'я, яке засмічує тепер не тільки наші мову, в поезії також, особливо ж у творчості тих, що на своїх виданнях пишуть: “Сам видав” (не сплутати зі словом “Самвидав”).

Де хтось би вжив сильних або й найсильніших слів на адресу зневажників того, що для нього — святая святих, Славутич уміє обмежитись неутральними словами, без лайливих фігур. Ось приклад:

Згадати князя, гетьмана — це гріх!
Це первородний для плебейства злочин!
Ганьба смертельна...

Сучаснику! Змети гербовний крин
І в хуторянській ніші мавзолея
Свого духовного прослав плебея.
(З “Тербозневажником”)

А треба сказати, що сама такою стриманою мовою він досягає бажаного ефекту. Як і в таких іще взірцях:

Стоїш з украденим ім'ям,
Напівтатарка, напівфінка.

І косиш око в безмір степу,
Кленучи в радісній злобі
Ясновельможного Мазепу.

Ідеш упирем по кістках —
І стигне піною отрути
На хижо стиснутих устах
Зневага Сталіна й Малюти.

(З “Московія”)

Або ще стриманіше і з величною рівновагою висловлюється Славутич там, де інший би міг вибухнути й сипнути не один жмут прокльонів і довірної лайки:

Просвистіла стріла з-під неба
І сущівть материнки збила.
“Звідкіля це прийшла халепа
І яка наступає сила?”

“Воевода, гей славний Дмитре!
Валять валом, гудуть монголи.
Чуєш рипи возів на вітрі?
Обступають Київ навколо.

“Геть розпукі, хоробрі вої!
Ми не підем відсіль нікуди.

Ліпше тут лягти головою,
Ніж конати в неволі скутим”.

Просвистіла стріла з-під неба,
Обминаючи камінь браво.
“Звідкіля це прийшла халепа?” —
Поточився Дмитро криваво.

І до серця притиснув руку,
Де стирчала стріла отруйна.
“Гарна, гарна монгольська штучка!” —
І як тур повадився буйно.

(З “Воевода Дмитро”)

А як легко було тут поетові спокуситися, наприклад, тими кругленькими й замашними словами, з якими запорожці зверталися до султана...

Однак у мові діловій і книжній Славутичева граційність — щоправда, в надзвичайних лише випадках — може на хвилю поступитися перед натиском благородного гніву, і тоді він не остережеться й скаже, приміром, таке: “Оцей московсько-польський намул (у лексиці, фразеології та правописі) гидкою слизю лежить на кожному кроці в писаннях д-ра Семчука” (стор. 41 в книзі “Українська поезія в Канаді”). Та коли це раз чи два зустріється на всю 100-сторінкову книжку, то це все одно означає не більше, ніж виняток із правила.

Після цих вступних слів про Славутичеву лексику, зокрема про новотвори, — треба спинитися на особливостях його мови ширше і конкретніше. Щоб не повторювати того, що інші вже сказали про його лексику та його ж неологізми, обмежусь спробою виділити найудаліші його винаходи — як зовсім нові слова, так і похідні від знаних до нього, українських чи й неукраїнських, а серед них і запозичення з чужих мов та реабілітацію чомусь забутих слів.

Коли переглянути всі Славутичеві друковані твори й праці, то абсолютних і запропонованих від нього неологізмів там немає. Розуміється, якщо не рахувати екзотизмів, ніколи, може, не вживаних не тільки в українських, а й у слов'янських виданнях узагалі. І це зовсім не закид Славутичеві, щоб його якоюсь мірою дискваліфікувати як творця неологізмів: хто бо їх має — ті стовідсоткові неологізми, цебто не створені на якійсь дотеперішній лінгвістичній основі? Гляньмо на самі науково-технічні назви, які на перший погляд можуть здаватися чудотворними несподіванками — як напр. **кібернетика, глейзер, комп'ютор, приводитися**; географічні — **В'єтнам, Біробіджан, Заїр, Гана**; побутові та інші — **мотель, телебачення, зірок, пепсікола...**

(Закінчення в наступному числі)

Нехай це буде Вашою амбіцією, Дорогий Передплатнику, — приєднати бодай одного передплатника “Нових днів”!

Змога жити, вчитися і ділитися своєю к це один із шляхів, яким ви можете зробі і з цього треба скористати!

Добра можливість

Багатокультурність є постійною політикою уряду, яка має вплив на всі ділянки канадського життя. Через багатокультурні програми, ваш канадський уряд дає змогу людям різного культурного походження використовувати свої ідеї із вигодою для себе, для своїх національних груп, та всього канадського народу. Скористайте із можливості збагатити ваше власне життя та допоможіть зробити Канаду сильнішою.

Реальність багатокультурності

Багатонаціональна культурна політика не тільки допомагає етнічно-культурним групам, але й робить дещо значно більше. Ця політика має горизонтальний вимір, що впливає на всю діяльність федерального уряду, забезпечуючи скоординованість федеральної політики, що відображає багатонаціональну канадську дійсність та проблеми етнічно-культурного суспільства такими, які вони є.

Директорат багатокультурності слідує за тим, щоб органи масової інформації правдиво відображали культурне життя етнічних груп.

Одною з задач міністра, відповідального за проведення політики багатокультурності є забезпечення однакових спроможностей для всіх канадців, незалежно від їх етнічного походження, тому що в Канаді всі рівні.

Новий дух розуміння

Питання національної єдності потребує уваги всіх канадських етнічних груп. Ізоляція будь-якої етнічно-культурної групи веде до послаблення Канади. В пошуках нового взаєморозуміння дуже важливим є те, щоб кожна етнічно-культурна група подумала над цим питанням та виказала свої погляди, тому що майбутнє Канади однаково важливе для всіх нас.

Виклик багатокультурності

Часто буває тяжко примусити людей зрозуміти, що тільки працюючи разом, можна розв'язати загальні проблеми. Підтримуйте ваш уряд. Єднайтеся із всім канадським народом. Внесіть вашу частину в те, щоб зробити Канаду зразком для всього світу: багатокультурною, двомовною нацією, де кожний громадянин може жити у згоді та достатку. Живіть, вчіться та діліться вашою спадщиною, щоб допомогти зробити Канаду сильнішою.

З поглядами та пропозиціями, а також за інформаціями, звертайтеся на адресу:

16th Floor
Multiculturalism
66 Slater Street
Ottawa, Ontario
K1A 0M5

Багатокультурність

Єдність у Різності

і культурною спадщиною
обити Канаду сильнішою,

Honourable Norman Cafik
Minister of State
Multiculturalism

L'honorable Norman Cafik
Ministre d'Etat
Multiculturalisme

ДОКТОР МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ НЕСІН

ЖИТТЯ І НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Михайло Несін народився 19-го лютого 1915 року в селянській родині.

Дворічною дитиною втратив батьків і, разом з малою сестрою, залишився круглим сиротою. Опікувались ним старенька бабуся та молода дівчина — тітка Ольга. Життя сироти було тяжким і небезпечним. Майже всю його родину, ближчу і дальшу, розкуркулили, а деяких вислали на далеку Північ.

Михайлові опікуни робили все, що могли, щоб полегшити тяжке сирітське життя, і ці дві жінок-трудівниць залишилися на все життя світлими постатями для Михайла.

Хлопець виявив себе талановитим, що допомогло йому закінчити школу в селі, а пізніше уже в Дніпропетровському — фабзавуч, фабфах і, нарешті, фізичний факультет Державного університету.

В Університеті, так як і в інших школах, Михайло був одним з найліпших студентів, але вкінці 1-го курсу його виганяють з університету за "куркульське походження". Юнак пішов на працю простим робітником на заводі, але одночасно старався дістатися знову до школи.

Адже батьки його померли ще до революції, а він ріс сиротою і ніякого майна не міг мати.

"Тоді коли мої батьки жили, "куркулів" ще не було", пробував він переконати представників влади. Та відповідь була скрізь однакова: "Мусиш на виробництві заробити собі право на життя".

"То я родився без права на життя?" — питав Михайло.

Прямої відповіді не діставав, але й до школи не повертали.

Одного разу на праці Михайло захворів. Пішов до заводського лікаря. Гарячка вище 39°C. Лікар велів йти додому негайно й лягти в постіль. Випадково Михайло глянув на газету, яка лежала на столі. З газети кинулось у вічі великими літерами: "Сталін сказав, що діти за батьків не відповідають". Де ділась і гарячка в хлопця! Замість їхати додому хворіти, поїхав до університету, а на другий день уже сидів на лекціях.

В 1939 році Несін закінчує університет з такими успіхами, що звертає на себе увагу світової слави вченого, академіка Георгія Курдюмова.

Д-р М. М. Несін читає лекцію

ва. Доктор Курдюмов запропонував Михайлові вступити до аспірантури на катедру металофізики, яку очолював він сам.

Здавалося б, що все тяжке залишалося позаду і Михайло Несін пробив собі шлях до наукової кар'єри. Але прийшов 1941 рік. Війна. Німецькі табори праці. "Приватка" в Бамберзі, Баварія, табір "переміщених осіб" в Ашаффенбурзі, а потім в Регенсбурзі, нарешті Нью-Йорк, США.

В часи цих переміщень Михайло М. посвячує своє життя організації української громади на еміграції: місцевий Український Комітет у Бамберзі, українська православна Церква, ДОБРУС і інше.

В Нью-Йорку перші п'ять років Михайло М. Несін заробляв на життя, працюючи радіомеханіком, і в той же час вивчав англійську мову.

В 1954 році він вступає до Колумбійського університету, де в 1957 році здобуває науковий ступінь магістра, а в 1960 доктора філософії в ділянці нуклеарної (ядерної) фізики.

Того ж року його наукову працю, спонсоровану Американською Комісією атомної енергії, можна було купити в Офісі Департаменту Комерції в Вашингтоні.

Десять років пізніше американські наукові кола довідались ще про одну працю доктора Михайла Несіна разом з його двома колегами, надруковану в *Physical Review*, V. 1, № 3, 1970. Над цією роботою він працював вечорами і в вихідні дні, бо вже був професором фізики в Міському коледжі Міського університету в Нью-Йорку.

Його наукові праці не були друковані українською мовою, бо він вважав, що їх буде тяжко зрозуміти читачеві без спеціальної теоретичної підготовки. Українці ж, які мали таку підготовку, знали англійську мову й могли самі перекласти.

Я також не збираюсь входити в деталі його великої, кропітливої роботи, я тільки спробую, якщо зможу, подати ідею того, над чим наш український вчений працював і чому віддав велику частину свого життя.

Фізику, як науку, можна поділити на макроскопічну фізику і мікроскопічну.

Макроскопічна фізика вивчає явища, які можна спостерігати простим оком. До цих явищ належать рух і баланс матерії, описані законами Ньютона; електромагнетні явища, фізичні закони яких подали Максвелл і Герц і на базі яких сьогодні збудовані радари і електронні компютери; теплові машини, збудовані на законах термодинаміки.

Однак аж до 1895 р. науковці нічого не знали про структуру атома і вважали його подібним до маленького м'яча.

В роках 1895-1905 відбулася революція в науці-фізиці. Відкриття Рентгенових променів, радіоактивності елементів, існування електрона, квантова теорія Планка, теорія відносності Айнштейна надали фізиці цілком інший характер.

Народилась Нова Фізика — мікроскопічна, яка суттєво відрізняється від макроскопічної чи т. зв. "класичної" фізики.

Цю нову науку поділили на два відділи: атомову фізику і нуклеарну чи ядерну.

Атомову фізику вивчає структуру цілого атома, який, згідно з теорією Бора (для розуміння якої треба знати квантову механіку), вляє собою сконцентровану масу атома — ядро і негативно заряджених частинок — електронів, які рухаються навколо ядра-нуклеуса. Електрони мають дуже малу масу, а тому масою атома вважають масу ядра. Ядро складається з позитивно заряджених частинок протонів та незаряджених нейтронів.

У нормальному стані атом є нейтральним, бо число електронів поза ядром є рівне числу протонів у ядрі, а тому що негативний заряд електрона є рівним по величині позитивному заряду протона, ці заряди взаємно нейтралізуються.

Якщо до атома додати енергію, то один електрон або більше може змінити свій шлях руху, тобто, "скочити на велику орбіту" і тоді атом в збудженому стані. Цей стан не є стійкий, електрон переходить знову на свій найнижчий енергетичний рівень, виділяє додаткову енергію, яка його збудила і атом знову стає нейтральним. Переходів може бути кілька.

Нуклеарна чи ядерна фізика вивчає виключно одну складну частину атома-ядра.

Величезну кількість експериментів пророблено з нуклеарними реакціями, але все ще ця основна частина матерії, в якій сконцентрована вся її маса, не цілком вивчена, отже структура матерії ще не є цілком відома науці, не зважаючи на великий прогрес за останні десятиліття.

Відомо, що ядра деяких елементів мають властивість існувати дуже довго (навіть більшість років) у збудженому стані (так як і атом, ядро може бути на різних енергетичних рівнях). Такі ядра розпадаються поволі, доки не перетворюються в стабільні. Перехід до нижчих енергетичних рівнів (стабільний стан тоді, коли ядро

має найнижчий рівень енергії) супроводжується випромінюванням з ядра радіоактивних частинок. Багато таких ядер знайдено в природі. Це явище використовується в геології для визначення віку порід.

Радіоактивні елементи можна приготувати і штучно. Стабільне нерадіоактивне ядро атома можна бомбардувати швидкісними частинками, додаючи в такий спосіб до ядра енергії і приводячи його до збудженого стану.

Коли таке збуджене ядро знову переходить в свій нормальний стан, воно випромінює частинки і втрачає зайву енергію.

Можливі енергетичні рівні ядер, тобто, можливі стани ядер обумовлені визначними кількостями енергії, визначаються природою сил між індивідуальними частинами в ядрі. Вивчаючи переходи ядра від вищих енергетичних рівнів до нижчих, нуклеарні фізики пробують пояснити природу цих рівнів, а тим самим і природу сил між частинками в ядрі. Природа сил, які тримають вкупі ядро, є сьогодні ще таємницею для науковців.

Багато років свого творчого життя доктор Михайло Михайлович Несін посвятив саме вивченню структури ядра і нуклеарних сил, бомбардуючи ядра різних елементів прискореними в нуклеарних реакторах частинками і вивчаючи переходи цих збуджених ядер в стабільні стани за допомогою т. зв. нуклеарних детекторів.

"Вивчення електромагнетних транзицій (переходів) між різними енергетичними станами в нуклеусі є фундаментальним засобом у вивченні структури ядра..." — писав доктор Несін.

Експериментальні праці вченого переводились в лабораторіях Колумбійського університету. Доктор Несін вживав генератор Ван дер Граафа, як основний нуклеарний реактор, яким він прискорював позитивно заряджені частинки — протони і направляв ці пучки протонів на ціль, тобто, на пластинки елементів ядра яких він цими протонами збуджував, а потім студіював їх розпад-перехід до стабільних нормальних станів.

У цих експериментах, де сам процес, а також його вимірювання мають статистичну природу, швидкість такого процесу є властивою для точного вимірювання величезної кількості даних.

Доктор Несін витрачав наймовірніше багато часу, часом по 36-48 годин без перерви, сну чи їжі, на збірку цих даних, а також вкладав багато зусиль на урегулювання стабільності апаратів і електроніки, яку тяжко було досягти і без якої наукові дослідження були неможливі.

Багато енергії також витрачав він на підбір "цілей", які мусіли бути різними в залежності від тих інформацій, які треба було дістати.

Величина пучка, якими бомбардувались "цілі" — елементи, також давала клопіт вченому, бо залежала від типу елемента — "цілі", методу детекції і ін.

Після бомбардування ядер елементів пучком прискорених частинок він міряв енергію збудження ядер і аналізував експериментальні дані. Величезну кількість діаграм енергетичних рівнів

Українська мова в Америці

1. Русизми в мові американських українців (стаття 2-га)

В українських газетах, що друкуються в США, автори статей вживають часом слова "незамітно". Це явний русизм від слова "незамітно". по-українському треба казати: "непомітно". (Див. "Рос.-Укр. сл.", 2 т. 1968 та "Словник укр. мови", т. 5, 1974).

В одному з чисел укр. газети читаємо таке словосполучення: "необоснованих тверджень". Слово необоснований — русизм, з рос. "необоснованный". Замість цього русизму треба вживати укр. слово "необґрунтований". (Див. "Р.-У. сл.", т. 2, та "Словник укр. мови", т. 5).

В грудневому числі однієї газети читаємо: "будуть нестися звуки колядок". Замість русизму "нестися" треба казати "будуть лунати" ("...згук лунав в її вухах" — М. Коцюбинський; "лунає пісня" — Нечуй-Левицький; "його голос лунав" — І. Франко).

Русизм "нечаяно" (російською мовою "нечаянно") треба відкинути й замінити його українськими відповідниками в залежності від контексту. Російсько-українські словники (1933 р. і 1966 р.) дають такі відповідники: несподівано, ненавмисно, ненароком, випадково і т. д.

У травневому числі однієї газети кореспондент пише: "потрійні напоминання". Слово "напоминання" — русизм (від російського слова "напоминание"). Російсько-українські словники (1933 і 1968 р.) до цього російського слова дають такі українські відповідники: нагадування, пригадування, нагад.

Русизм "образування" (від російського слова "образование") треба замінити українським словом "освіта".

В реченні: "кінцева точка (?) викликала загальне одушевлення" русизм "одушевлення" (від рос. одушевление) краще замінити українським словом "захоплення".

ядер різних елементів і статистичних даних, спектрів розподілу різних частинок з різними енергіями від різних матеріял подав доктор Несін у своїх наукових працях.

Михайло Михайлович Несін помер 20 листопада 1977 року на 62-му році життя. Весною на його могилі поставлять пам'ятник з чорного американського граніту, але дійсним пам'ятником його залишаться ті праці, які він дав поколінням, і які, можливо, допоможуть нашим нащадкам дістатись до глибини таємниці природи матерії, якщо це взагалі можливо.

Русизм "оба" (від рос. "оба") треба замінити українським відповідником "обидва".

У словосполученні "обширний каталог" русизм "обширний" (від рос. слова "обширный") треба замінити словом "великий" або "докладний". Слово "обширний" одночасно належить до категорії діалектизмів. Цей діалектизм (і одночасно русизм) зустрічається в творах Франка, Мартовича і Кобринської в значенні "просторий". Але в українській літературній мові замість цього діалектизму й русизму треба вживати таких відповідників: великий, широкий, просторий, розлогий тощо. Наприклад: Широка нива. Розлогі поля. Лани широкополі. Широкий коментар. Великий сад. Великі (широкі) знання. Численні знайомства.

У словосполученні "опрокинув твердження" русизм "опрокинув" (від рос. слова "опрокинул") треба замінити українським словом "спростував" або "відкинув", або "заперечив".

Слово "огарок" — діалектизм і русизм (від російського слова "огарок") треба замінити словом "недогарок" або "недопалок".

А ось в одній газеті читаємо такий вислів: "ці сграницення були...". Замість цього непотрібного русизму "ограничення" (від рос. слова "ограничение") треба казати "обмеження".

В одному з безрезних чисел однієї газети читаємо: "одобрили оплесками". Русизм "одобрили" (від рос. слова "одобрили") треба замінити українським словом "схвалили". В українській літературній мові є такі вислови: "схвалити резолюцію", схвалити (ухвалити) книжку до друку.

Автори газетних статей вживають русизму "окруження" (від рос. слова "окружение"), забуваючи (а може й не знаючи), що у нас є українське слово "оточення". Або пишуть: "вони окружили лісок". Русизм "окружили" (від рос. слова "окружили") треба відкинути й замінити його українським словом "оточили".

У травневому числі однієї газети читаємо такий вислів: "опитним режисером". Шкода, що автор статті не знає, що слово "опитний" — це русизм (від російського слова опытный) і що в українській мові є слово досвідчений ("досвідчений режисер").

Часто трапляються випадки вживання русизму "опреділити" (від рос. слова "определить"): "відразу опреділило його", "важко було опреділити", "опреділяє людину" і т. д. Замість русизму "опреділити" ("опреділяти") треба вживати українських слів: "визначати", "визначити".

У безрезневому числі однієї української газети з'явився жажливий русизм — "ошоломляючо" (від російського слова "ошеломляюще"). Росій-

ському слову "ошеломлять", "ошеломить" відповідають такі українські слова: "приголомшувати", "приголомшити", "вражати", "вразити". Замість русизму "ошоломляючо", треба казати — "приголомшливо".

У тому самому числі тієї самої газети читаємо: "первоначальну функцію". Слово "первоначальну" — русизм (від російського слова "первоначальную"). Треба казати — "первісну функцію". (Див. "Рос.-Укр. словник", 1968 р., т. 2, стор. 381). Російське слово "первоначальный" має такі українські відповідники: "первісний" ("первісна людина", "первісний задум", "первісний ліс"), "початковий" ("початкові відомості з арифметики", "початкова освіта").

Слово "передсказувань" — також русизм (від рос. слова "предсказаний"). По-українському треба казати — "передбачень".

У словосполученні "вела переписку" слово "переписка" — русизм (від рос. слова "переписка"). Українським відповідник до цього русизму є слово "листування". ("Між ними почалося листування" — І. Нечуй-Левицький).

В реченні "...бажають передати письмо" слово "письмо" — русизм (від рос. слова "письмо"). Російському слову "письмо" в значенні "повідомлення на папері" відповідає українське слово "лист". В українській мові існує слово "письмо", але воно має інші значення: уміння писати, спосіб писання ("Болгарія ділилася з Руссю своїм письмом"), писання як навчальний предмет ("Це зошит для письма"), ортографія ("помилки у французькому письмі"), зовнішній вигляд написаного ("лист, написаний похилим письмом"), відтворення музики нотними знаками ("...Людкевич виявив себе прекрасним знавцем хорового письма"), книги Ветхого і Нового Завіту ("Святе Письмо").

Одна українська письменниця, що живе в США, пише: "підприємчеві люди". В іншому місці читаємо: "підприємчів". Це русизм (від рос. слова — підприємчивый). До цього російського слова є такі українські відповідники: "заповзятий", книжн. "підприємчивий", розмовне — "проміткий", "винахідливий".

Дуже поширений русизм "підчеркувати", "підчеркнув", "підчеркується" (від російського слова "подчеркивать", "подчеркнуть"). У 3-му томі "Рос.-Укр. словника" (1927 р.) та в 2-му томі "Рос.-Укр. словника" (1968 р.) подано такі українські відповідники до російського слова "подчеркивать", "подчеркнуть": "підкреслювати", "підкреслити", "попідкреслювати". ("Зате з більшим притиском підкреслювала критика "народність" українського письменства" — С. Єфремов).

В одній українській газеті довелося читати такі вислови: "підчинявся її opinii", "відмовився підчинитися". Слова "підчинявся", "підчинитися" — це русизми (від рос. слова "подчинялся", "подчиниться"). По-українському треба казати: "коритися", "підкорюватися", "скорятися", "скоритися", "підпорядковуватися", "слухатися".

Мовний зворот "подавляюча більшість" — це часто вживаний русизм (від рос. "подавляющее большинство"). В українських словниках, які ми

часто згадували, цей російський зворот перекладається так: "переважна більшість".

В українській пресі в США дуже поширений русизм "положення" (від рос. слова "положение"). Ось кілька прикладів вживання цього русизму: "матеріальне положення", "положення Китаю", "положення в Україні", "загрозливе положення української нації", "положення українських політв'язнів", "сучасне положення", "розпучливе (?) положення" і т. д. Замість цих русизмів треба казати: "матеріальне становище", "станowiще Китаю", "станowiще на Україні", "...станowiще української нації", "станowiще українських політв'язнів", "сучасне становище", "розпачливе становище".

В сучасній українській мові є й слово "положення", але воно має обмежене значення: "географічне положення країни", "положення руки при стрільбі". Російське слово "положение" має також український відповідник "стан" у такому контексті: "стан хворого", "воєнний стан", "фізичний стан тканин", "психічний стан".

В українських газетах часто зустрічаємо русизми "постепенно", "постепенний занепад" (від російських слів "постепенно", "постепенный"). Українські словники подають такі відповідники цьому російському слову: "поступово", "ступнево", "поволі", "повільно", "звільна", "поступовий", "ступневий", "повільний".

Мова українських газет засмічена русизмами "поступать", "поступок" (від рос. "поступать", "поступок"). Ось кілька прикладів: "Так поступають усі порядні люди", "...ваші поступки будуть справедливі", "у спричиненні того поступку" і т. д. Українські словники подають такі відповідники до цих російських слів: "робити", "чинити", "поводитися", "вчинок".

В українській мові є слово "поступка", що має значення добровільної відмови від чогонебудь на користь когось: "уряд під тиском громадської думки пішов на поступки".

Слово "предложеный" є русизм (від рос. слова "предложенный").

Засмічує українську мову русизм (і одночасно діалектизм) "предсідник" (від рос. слова "председатель"). Замість русизмів "предсідник" та "підпредсідник" (?), треба казати "голова", "заступник голови".

А от одна українська письменниця (та сама, що писала "підприємчиві люди") можливо свідомо (а може й несвідомо) написала таку фразу: "жарилася баклажанова прелесть". З трьох слів тут аж два русизми: "жарилася" (від рос. "жарилась") і "прелесть" (від рос. "преlestь"). Замість "жарилася" краще сказати — "смажилася". До російського слова "преlestь" є такі українські відповідники: "мана", "спокуса", "принада", "приваба", "краса", "розкіш", "втіха", "чари", "принадність".

Рік тому в одній газеті з'явилося таке повідомлення: "Бердник просить президента США про політичне прибіжище". Слово "прибіжище" — русизм (від рос. "прибежище"). По-українському треба казати "політичний притулок" (Див. "Укр.-Рос. словник", 1961, т. 4, стор. 416).

В реченні "Він зустрів *прибулих*" слово "прибулих" — русизм (від рос. "прибывших"). В усіх українських словниках (1928 р., 1961 р., 1968 р. і в 7-му томі академічного словника української мови. Київ. 1976 р.) до цього російського слова подано український відповідник "*прибулих*". "Місцями... запрошували *прибулих* козаків посідати" (Стороженко). "...виступив Денис, пильно придивляючись до *прибулих*" (Тютюнник).

Часто в українській пресі зустрічаються фразеологічні звороти, властиві російській мові: "Він *придає* велике значення", "Ви не *придасте* тим речам ніякої уваги", "Коли *придає* таку вагу громадській обороні". Замість цього русизму треба казати: "надавати ваги", "надавати уваги", "надавати значення", "надавати сили", "надавати чинності".

В реченні "Гуртожиток не схожий на *приличну* домівку" слово "приличну" — русизм (від рос. слова — "приличную"). Українська мова має такі відповідники до цього російського слова: "пристойний", "порядний", "задовільний", "належний", "відповідний".

Слова "*принимати*", "*принимается*" — це русизми (від рос. "принимать", "принимается"). В українській мові є слова: "приймати", "приймається". "Прийми мою мову немудру та щиру" (Т. Г. Шевченко). "Нікого він до себе не *приймає*" (П. Мирний). "Приймай мою вірну дружину за рідну дитину" (Нар. пісня).

У словосполученні "*прихід* з доповіді" слово "прихід" є русизм (від рос. "приход"). Замість цього русизму треба казати — "*прибуток* з доповіді". В українській мові є слово "*прихід*", але воно має інше значення — значення *прибуття, появи*. Наприклад: "*Прихід* поїзду", "давно настав час твого *приходу*", "перед *приходом* гостей", "*прихід* до влади", "*прихід* весни" і т. д.

В українських газетах дуже часто зустрічаємо такі фрази: "*продовжується* відзначення", "*розбіжності продовжуються*", "*репресії продовжуються*", "*страйк продовжується*", "*масові демонстрації продовжуються* і т. д. Слова "продовжується", "продовжуються" — це русизми (від рос. "продолжается", "продолжаются"). На цю помилку звернув увагу відомий український письменник Борис Антоненко-Давидович. У своїй дуже цінній праці "Як ми говоримо" (Київ. 1970 р.) він пише: "Для російського *продолжаться* український відповідник — *тривати* (*відбуватися*, *точитися*, *йти* (з прислівником *далі* або й без нього: "*Пошесть грипу триває далі*"; "*Наша робота успішно йде далі*"; "*Неспокій однак триває довго*" (Леся Українка); "*Життя точилось своєю чергою*" (М. Коцюбинський). Не гаразд наприкінці частини оповідання чи статті, якщо їх мають друкувати в кількох номерах періодичного видання, писати: *продовження буде*, — слід, писати: (як завжди писалося): *далі буде*" (стор. 175). Отже й наші газети повинні позбутися русизму "*продовжується*" і писати: "*демонстрації, страйки, репресії... тривають далі*".

У словосполученні: "обвинувачений у різних *проступках*" слово *проступках* — русизм (від рос. "проступках"). Замість цього русизму треба

казати — "*провинах*". "За всякі мужичі *провини* була зараз кара" (Б. Грінченко). "Ти сама *признала* свою *провину*" (Леся Українка).

Слово "*противорічили*" — це також русизм (від рос. "противоречили"). Українські відповідники — "*перечити*", "*суперечити*". "Чи ж *перечить* ця любов..." (І. Франко). "...не борони їй і не *переч*" (М. Кропивницький). "Як ти смієш мені *перечити*?" (І. Рудченко). "Я ніколи не *суперечу* Опанасові" (Кониський). "Ви самі собі *суперечите*" (Б. Грінченко). "Це *перечить* художній правді" (Леся Українка). "Його *вчинки суперечать* його словам" (Р.-У. сл. 1928).

В газетній статті зустрічаємо ще й такий русизм: "*і проче*" (від рос. — "и прочее"). Український відповідник: "*і так інше*". Скорочено: "і т. ін.". Цей вислів у кінці переліку вказує на його неповноту, на можливість його продовження. Таке ж значення мають вислови: "і так далі" (і т. д.) та "і подібне" ("і под.").

"*Рішательний бій*". Тут русизм "рішательний" (рос. решительный, "решающий"). По-українському треба казати: "*вирішальний бій*".

"*Розговірна мова*". Зам. русизму "розговірна" (рос. "разговорная") треба казати: "*розмовна мова*".

"*Табори розположені*". Русизм "розположені" (рос. "расположенный") треба замінити українським словом "*розташовані*".

"*Федеральні розходи*". Русизм "розходи" (рос. "расходы") треба змінити українським словом: "*видатки*". Треба казати: "*прибутки і видатки*" (а не "приходи і розходи").

(Далі буде)

75-РІЧЧЯ А. ЮРИНЯКА

4-го грудня м.р. українська громада міста Лос Анджелес у Каліфорнії вшанувала літератора Анатолія Юриняка з нагоди його 75-ліття.

Зустріч відбулась у залі українського православної церкви св. Андрія Первозваного. Ювіляра вітали квітами, співами квінтету "Полтавчанок" та деклямацією його поезій.

Коротку змістовну інформацію про творчість ювіляра подав Павло Форманюк. Із окремими привітаннями виступило кілька присутніх. Керував програмою зустрічі п. Микола Новак.

(о. с.)

**

ДО 60-РІЧЧЯ ЯРА СЛАВУТИЧА

До 60-річчя Яра Славутича (11 січня 1978 р.) виходить у світ збірник музичних творів —

ПІСНІ НА СЛОВА ЯРА СЛАВУТИЧА

— десять композицій Миколи Фоменка, Григорія Китастого, Гліба Лапшинського, Сергія Яременка та Романа Бородієвича. Серед пісень уміщено "Монолог Мазепи перед шаблею" і дуєт Мазепи й Мотрі — з опери "Мазепа", марш "Конотопська слава" й "Карпатські січовики".

ПОЛЬЩА І УКРАЇНА

КОНФЕРЕНЦІЯ, ЯКОЇ НЕ МОЖНА ЗАБУТИ

У кінці жовтня м.р. відбулася в Мекмастерському університеті в Гамільтоні, Канада, триденна міжнародна конференція на тему "Польща і Україна: минуле й сучасне". Це була перша конференція цього роду за всю тисячолітню історію українсько-польських взаємин, тому дивно, що українська преса присвятила цій конференції так мало уваги. Тільки газета українського студентства Канади "Студент" назвала конференцію—"Польсько-український детант" і, мабуть, небагато перебільшила.

Конференцію зорганізували спільно Міждепартаментальний комітет комуністичних і східноєвропейських студій Мекмастерського університету і Канадський інститут українських студій Альбертського університету, при співучасті Канадської Ради. Але, мабуть, найбільше праці вклав у підготовку й переведення конференції професор політичних наук на Мекмастерському університеті — Петро Потічний.

Конференцію було поділено на п'ять сесій: 1. Історична спадщина, 2. Культурні взаємини, 3. Економічні зв'язки й комунікація, 4. Політичні проблеми, 5. Гісторіографія і стан дослідів. Кожна сесія мала свого керівника, трьох-чотирьох панелістів і коментатора.

Дуже прихильна вступна промова президента університету, д-ра А. Н. Бирнса, глибоке слово патріарха східноєвропейської історії, проф. Г. Сетона-Ватсона (з Лондону), й цілоденні дискусії "за круглим столом" в останній день конференції не входили в програму згаданих п'ятих сесій. Для повної картини треба згадати й коштовну гостину, влаштовану місцевою Асоціацією українських канадських професіоналістів і підприємців у професорському клубі для всіх понад 200 учасників конференції.

Польсько-українські взаємини в минулому часто оцінювали дослідники обох народів як кілька століть майже безперервного конфлікту. За словами проф. Івана Лисяка-Рудницького, "конференцію скликано на те, щоб просондувати деякі досі неотторкані проблеми, про які не вільно було говорити". В цьому відношенні конференцію треба вважати вповні успішною, хоч помічалось, що більшість доповідачів і дискусантів свідомо намагались бути дипломатичними й не заторкувати старих ран. Проте, доповіді польського походження не скривали факту, що більшість вини за неfortunні польсько-українські взаємини в минулому лежить по боці поляків, які були в той час сильнішим партнером. Одночасно панелісти з обох боків наголошували на потребі перевірити суб'єктивні й упрощені стереотипи, поширені досі в масах обидвох

Проф. П. Потічний відкриває панель на тему "Економічні зв'язки й комунікація"

народів, і розпочати серйозні студії, які не тільки збагатять об'єктивну науку, але й спричиняться до політичної стабільності в Східній Європі.

Треба підкреслити, що всі доповідачі були добре приготовані, а такі, як молоді чародії з Гарвардського університету Дж. Грабовіч і Франк Сисин чи проф. А. Бромке з МекМастер, Ярослав Білінський з Делавар, Роман Шпорлюк з Мічіген, І. Лисяк-Рудницький з Альберти, Вол. Бандера з Темпл, З. Вуйцик і А. Віліньскі з Варшавського університету й Польської академії наук — це, просто, прикраси своїх наукових інституцій.

До речі, треба сказати, що хоч учасники конференції з Польщі були "випадковими" гістьми, але, все ж таки, були, і не побоялись виступити не з заявленою пропагандою, а з вартісними науковими аргументами. Натомість з нашої "суверенної" республіки чи хоча б з Советського Союзу взагалі, не прибула на конференцію жодна душа, ані не прислано ніякої доповіді. Якщо кремлівські володарі (про Київ не говоримо, бо він у цих справах сьогодні, на жаль, безголосий) вважають, що така ізоляція спричиняється до популяризації ідей "мирного співіснування" чи до популяризації їхньої системи взагалі, то одного дня вони в цьому боляче розчаруються.

Конференцію весь час тримано на високому академічному рівні, не ухвалено жодних політичних постанов, проте нема сумніву, що вона матиме значний вплив на дальший розвиток польсько-українських взаємин, хоч умови для такого розвитку й досі не найкращі, зокрема в підневільній Україні.

Доповіді й дискусії виявили, що незважаючи на всі історичні помилки і непорозуміння, навіть незважаючи на те, що польська і українська цивілізації кормилися з різних джерел, все ж таки, українці і поляки мають майже тотожне розуміння економічного, соціального й політичного правопорядку, яке дуже різниться від розуміння російського.

Великим позитивом конференції, на мою думку, було те, що організатори зуміли зацікавити нею багато українських студентів і видатних провідників старшого польського й українського покоління. Великою несподіванкою для мене було те, що поляки цим разом виявились більшими реалістами, або

ТАМ ДЕ “ЯТРАНЬ”...

Поява українського вокально-танцювального ансамблю з Кіровограду стала несподіванкою для американського глядача, фахової критики та, не меншою мірою, для українців США.

Останнім це відкриття лише унагляднює розміри нашої відірваності від України. “Ятрань” бо належить до однієї із найкращих мистецьких одиниць на Батьківщині. В реєстрі його багаточисельних мистецьких успіхів є золоті медалі з міжнародних фестивалів, виступи у низці країн “народних демократій” та поїздки до Італії, Франції, Туреччини і Мальти.

Заснований як аматорський гурток у 1949 році “Ятрань” завдячує свій високий рівень керівникові ансамблю, хореографові Анатолієві Кривохижі, який прийшов до ансамблю у 1957 році.

Характерною рисою ансамблю є його глибока народність і поєднання співу, народної музики й танців.

“Те, що Ви бачили на сцені, не зразу у нас так вийшло”, — пояснює режисер Анатолій Кривохижа кореспондентові “Смолоскипу”. — “Були різні пошуки і спроби ще перед тим як колектив став на ґрунт українського народного танцю, суто українського... Ми поставили перед собою мету показати етнографію всієї України, всіх етнографічних зон...”

“У цьому напрямі Україна має необмежені можливості — народні костюми, музику, компо-

за нашою патріотичною термінологією “мінімалістами”, ніж українці. Наприклад, відомий автор і професор Адам Бромке вважає, що на сучасному етапі найреалістичнішою й найпозитивнішою була б співзалежність Польщі і справжня автономія України в рамках СРСР (згідно з одним моделем З. Бжесінського), радше ніж вимріяна, але нереальна зараз повна незалежність обох країн.

Ще песимістичніше прозвучав кінцевий акорд доповіді професора Колюмбійського університету А. Камінського: “Панове, в ім’я чого ви домагаетесь національної незалежної держави? І якщо б я мав поселитись у ній і виконував би свої обов’язки щодо військової служби й плачення податків, то чи та держава загарантує мені право вільної критики?”

Песимістичне, але актуальне питання, і хочеться вірити, що його основніше продискутують на черговій конференції, яка буде, мабуть, присвячена українсько-єврейським взаєминам. Слава Богу, що наші кращі речники відважились урешті говорити про речі, про які досі “не вільно” було говорити.

М. ДАЛЬНИЙ

зиції... Крім цього ми будемо програму і в календарному пляні, так як вбирається фольклор. Ви не можете приїхати взимі, на Різдво, десь до хати і записувати гагілки... Вибираєш все те, що яскравіше... Колядки, з тією ж козою, тим циганом — в наших центральних областях, а якщо зробити так, як у західних областях — там і царі, і Ірод, і зізда. Там народна опера. У кожного свій текст, свої пісні. А веснянки... А “Подільський рушничок”... Я боявся, як американці взагалі зрозуміють цей танець. Перекласти слово “рушничок” на російську мову — вийде “полотенце”, а мені здається, що і не краще вийде англійською мовою. А це не полотенеце. Рушничок — це і є рушник. Розумієте? То ікона, то хліб і сіль, то нове життя, то на рушнику також і в могилу спускають... розумієте? Символіка цього рушника настільки велика, що той атрибут, який міг би для номера справити колосальний ефект є дуже великий... І от, знаєте, велика радість, що американці його сприйняли”...

Високий мистецький рівень виступів ансамблю здивував критика із “Нью-Йорк Таймс”, якому здавалось, що все краще із СРСР вже встигло відвідати Америку. “Ятрань” виявився приємною несподіванкою і привіз нові відкриття культурних скарбів України.

Свідомо тримаючись традицій українського народного танку, ансамбль оминає надмірну стилізацію. Найбільше стилізована “Колядка” із її різдвяною зіркою, козою та циганом, майстерно вплетена у мереживо народних мотивів і завершується кольоритною “Метелицею”.

Проте присутність цензорів “соціалістичного реалізму” кидається у вічі, зводячи до безглуздя гарно розпочату коляду “Добрий вечір тобі, пане господарю”. Обов’язкова данина “старшому братові” невідчутна у виконанні лише одного танцю з усіх дев’ятнадцяти точок програми.

Показ багатства українських народних стрів у всіх ритуальних та територіальних різноманітностях — окрема заслуга ансамблю. На гадку знавців у цій ділянці “Ятрань” не має конкурентів ані у досі бачених мистецьких групах з України, ані еміграційних.

Невід’ємним і корисним сценічним складником ансамблю є одинадцятичленна оркестра народних інструментів з цимбалами, скрипками, сопілками та з не надто “народним” акордеоном.

Вдалими компонентами концерту є окремі сольові виступи у супроводі оркестри талановитих співаків Антоніни Червінської та Анатолія Бондаренка.

Ансамбль складається із 66 осіб обидвох статей. Він український. До нього належать 48 українців, 12 росіян, 4 євреї, білорус та молдаванин. Пересічний вік танцюристів — 22 роки.

Українці Америки та “Ятрань” взаємно себе відкрили. Якщо звичайний відвідувач концерту виходить по його закінченні з почуттям естетичного задоволення, то для присутніх українців — це виїняткові хвилини “журби та радості”...

“Танець невірників” — не позбавлений глузду окреслення. Для зданих під “опіку” американської концертної фірми, головним зацікав-

Канадські мінеральні джерела

Заспокоюючі води мінеральних джерел західноканадських гір річно притягають тисячі відвідувачів.

Найвідоміші канадські мінеральні джерела — це Кейв енд бейсин та Апер гот спринг у національному парку Бенф, Рейдіом гот спрингс у національному парку Кутеней та Міст гот спрингс у національному парку Джаспер. Вони творять частину пасма купелів, які простягаються від Сиркл в Алясці через Юкон, Британську Колумбію і західні США до Мехіко.

Канадський перший національний парк Бенф був заснований в 1885 р., коли знайдено мінеральні джерела біля півніжжя гори Салфер у Скелястих горах.

Велике число канадських курортів з мінеральними джерелами розташовані біля або в середині національних парків у Британській Колумбії та Альберті. Вайтгорс в Юкон має також мінеральне джерело, яке є чинним упродовж цілого року.

Приблизно 1.6 км від Бенф в Альберті води Кейв енд бейсин впливають в природне сіркове джерело, яке має також плитшу частину для дітей. Ці джерела, які денно перепускають

ленням якої є найбільший прибуток. — "капіталістична експлуатація" та власний "вітчизняний" визиск набирають, мабуть, реальних форм та змісту. Невгоди тривалих подорожей і часті виступи не можуть не виснажити людей, і наші ятранці зраджують помітне первове напруження й бажання швидкого закінчення мандрів. Їхнім тимчасовим перебуванням є переважно дешеві готелі, по декілька осіб на кімнату.

На "власних харчах", спонукані до ощаджень із надто скупой платні, вони обмежуються холодними стравами, де головне місце займає хліб, на який вони постійно нарікають: "як вата". — "І як ви його їсте?" — допитуються вони, не без співчуття... Із особливої теплом згадує дехто українку у Філадельфії, яка "кожного дня приносила кошики смачних бутербродів". Не зважаючи на обопільність офіційного упередження до "контактів" та "зустрічей", як одні так і другі ці неприродні й дурисвітські вимоги ігнорували. Ятранці — мірою можливості, а місцеві українці лише тією мірою, щоб не пошкодило першим.

Відвідини "Ятранем" Сполучених Штатів Америки принесли не лише "два кольори"...

Ол. КУЛЕНКО

2,587,500 літрів води, мають температуру 28°C від половини травня до половини вересня.

Упродовж року приблизно 774,000 літрів води денно випливає з Апер гот спрингс до басейну на схилі гори Салфер, 4.0 км від Бенф. Вода в басейні є приблизно 38°C.

У Британській Колумбії Гарісон гот спрингс чинні впродовж цілого року і спричинилися до того, що це тихе канадське містечко стало одним з найпопулярніших місць для відвідин на Заході. З цих мінеральних джерел вода випливає при температурі 68° до 74°C. Тоді вона охолоджується до 38°C і такою doprowadжена до двох курортів, які містяться під дахом. Всі зареєстровані гості готелю Гарісон мають вступ до мінеральних джерел безплатно. Головний мінерал у воді — це сірка, яка має заспокоюючі властивості.

Курорт Рейдіом гот спрингс положений при західному вході до національного парку Кутеней в Б.К. У півніжжі гори Редстрік в долині річки Синклер знаходяться джерела, яких температура досягає 40°C. Приблизно 2,587,500 літрів води випливає з цих джерел денно. Вони постачають модерні купальні Аквакорт. Тут два басейни на відкритому повітрі, переодягальні, туші, парові лазні та приміщення для масажів під доглядом кваліфікованих людей.

Яких 20 хвилин їзди на північ від Балфур фері, недалеко озера Кутеней, знаходяться гарячі джерела Ейзвурт. При вході до басейну є печера, в якій вода має 43°C, а при виході є парова купіль температурою води 35°C.

Автострада Терас-Кітімат в Британській Колумбії провадить до мінеральних джерел Терас, які постачають чотири басейни. Ці прозорі води не мають в собі ні сірки, ні заліза, а їхня температура сягає 30° до 40°C.

В Юкон існує мінеральне джерело Тахіні. 27.2 км на північ від Вайтгорс. Басейн в Тахіні має температуру 47°C.

За детальними інформаціями щодо коштів і дат звертатися до провінціальних департаментів туристики: **Department of Travel Industry**, 1019 Wharf Str., Victoria, British Columbia, V8W 2Z2; **Travel Alberta**, 10255 — 104 St., Edmonton, Alberta, T5J 1B1; **Yukon Department of Tourism and information**, P. O. Box 2703, Whitehorse, Yukon Territory, Y1A 2C6.

За інформаціями щодо поїздок у Канаді взагалі — пишiть до: **Canadian Government Office of Tourism**, Ottawa, Canada, K1A 0H6.

(Канадська Сцена)

Модерна жінка

(Замість фейлетона)

Надворі ішов дощ. Діти були ще в школі. Я слухала музику, пила каву і думала, як добре бути жінкою, який привілей бути матір'ю. Та не довго тривала така ідилія. Першою із школи вернулася старша донька. Розгорнувши зошит, вона поклала його на стіл. В ньому виразно було написано її чергове завдання: "Якою, на вашу думку, має бути модерна жінка".

Донька оглянула мене хвилину, подумала і прорекла: "Мамо, а ти в нас зовсім не модерна".

Така відвертість в першу хвилину збила мене з пантелику. Але потім я подумала — дитина має рацію. Немає ради, треба іти з духом часу, треба ставати модерною.

Все життя раптом набрало швидкого темпу. Вечори пішли на різні курси, а дні — на практику і спорт. Стіни кімнат і підлоги укрилися моїми килимами. Поліці угиналися від моєї кераміки...

Одного разу, чоловік відважився випити чаю. Обидвома руками він узяв зроблену мною чашку (вона була трохи важкувата), якось втратив рівновагу, зачепився за мій килим і вдарився головою об горщик, що висів у зроблений мною сітці. І що чоловік сказав тоді про всі ці зроблені мною речі, краще не згадувати. Незабаром я почала демонструвати свої знання з французької кухні, тоді мій найдорожчий не витримав і заявив: "Наварила Луця, що не з'їсть і цього".

Всі важливі справи я вирішувала тепер, переглянувши вранці газети й журнали. В них радили, які планети впливали на моє суціль'я. В астрології я швидко стала експертом.

На цей час до нас нагодився кум з Аделаїди. Не бачилися ми з ним років із десять. "Ну, як — змінилася?" — спитала я його, з надією, що він примітив мою модерність.

Капосний кум, помалу розгладив вуса, обвів мене поглядом і промовив: "А ти, кума, нівроку; поки обійдеш тебе, то й бублика можна з'їсти".

Після такої репліки, всю родину, включно з котом, я посадила на діету. Що не доводиться робити жінці для прогресу!

Кожен знає, що модерні жінки вміють їздити авто. Щоб було дешевше, вчити мене взявся мій чоловік. Отут і виявилися усі його негативні риси характеру, що досі проходили непомітно. Найгірше, примітьте, коли в людини брак гумору. На перехресті, коли моє авто глохло і всі навколо гуділи, я не губилася, як це роблять відсталі жінки, а пробувала все звести на жарт. "Встигнете з козами на торг", кричала я нетер-

пеливим шоферам. А чоловік червонів, сердився і говорив те, що й думав. Все ж, не зважаючи на його песимістичні прогнози, після довгої науки, я здала іспити. Планета Плутон якраз мала добрий вплив на моє суціль'я. Чоловік не зрадив, не поздоровив мене, лише закотив очі на лоба й промовив: "Як баба захоче, то й чорт захище".

Закінчивши всі курси, я спитала доньки: "Ну як, доню, чи тепер я модерна?" — "Треба бути самостійною", — відповіла донька, "а ти завжди, коли чогось не знаєш, говориш: Треба спитати тата. Яка ж це модерність?"

Ех дуже тяжко стати модерною жінкою. Мабуть, тяжче, ніж здати третю юнацьку пробу.

Захопившись ідеєю бути модерною, я стала цікавитися всім, що стосувалося жінок: тепер, у майбутньому і навіть в минулому. Надходив день матері. Всі газети були переповнені статтями, про те, як шанують і люблять матерів — жінок. Цю новину я поспішила сповістити бабусі. А то проживе вік і не знатиме. Вона сумно глянула на мене і сказала: "Ти піди, розкажи цю казочку, про солом'яного бичка комусь іншому". "Ви", кажу їй, "людина відстала, преси не читаєте. Всі пишуть, що на весь світ, ми українці, від давніх часів і до тепер, найбільше шануємо жінок і особливо матерів".

"Ото й всього шанування, що по газетах прочитаєш", перече бабуса. — "Ні", кажу, "ви помиляєтесь. А доповіді виголошують у їхню честь, а вірші".

В нашій домівці вирішили відзначити це свято. "Ідмо з нами", гукаю бабусі, "переконаєтесь на практиці, яка повага у нас матерям. Коли ми приїхали, людей було уже багатенько. На сцені говорили доповідь: "Як ми шануємо матір". Жінки з підносами позними тістечок у чаю метушилися на залі. Інші на кухні готували канічки. Від захоплення, що їх шанують, з лиця у них капав піт. Чоловіки, як годиться, сиділи за столами і за здоров'я жінок пили чай, а дехто витягав з-під столу й покріпше. Глянула, аж там кумів повен стіл. Сіли і ми до них. По першій чи по другій чарці, один з присутніх вирішив сказати промову. Ми його називаємо літературним кумом. Бо час-від-часу він друкується і всі за це його дуже поважають. Говорив кум захоплено, розумно. А його жінка і собі хотіла пописатися, але це їй не вдалося. "Помовч, бабо, це не твого ума діло", сказав їй кум і далі повів розмову про те, що жінки такі ж розумні як і чоловіки.

Тут мій чоловік не витримав і каже: "А моя жінка теж у газету пише". Від несподіванки кум на хвилину спинився. Потім глянув на мене, підморгнув і питає: "Про що ж ти, кумасю, пишеш? Про маринування грибів чи про печіння тістечок?" І сам засміявся із свого вдалого дотепу.

Потім він заявив, що деякі жінки самі не знають, чого вони хочуть. Не хочуть, щоб їм відчиняли двері, цілували руки, давали місце в автобусі. Просто комедія з ними. Але тут у розмову втрутилася моя дочка. "Ми", каже, "нічого не маємо проти усіх цих пільг. Але, коли за це

треба платити гідністю, закопувати свої таланти, тратити власну індивідуальність, то це за велика ціна за дрібні вигоди. Я хочу мати однакові права у житті на освіту і працю. Та коли за це мушу стояти в автобусі, чи сама відчиняти двері, я з радістю це буду робити".

Я дивлюся на неї і думаю своє: треба в чоловіка попросити грошей і купити нове вбрання, яке бачила вчора. І тоді нарешті я буду модерною жінкою.

Леся БОГУСЛАВЕЦЬ

ОГОЛОШЕННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Мюнхен — Німеччина

(Визнаний Баварським Міністерством Освіти й Вирозизнань) повідомляє про вписи на

ЛІТНІЙ СЕМЕСТР 1978

який починається 3 липня і триватиме до 31-го серпня 1978 року. Виклади будуть проходити на двох факультетах:

на філософічному факультеті і на факультеті прикладних та суспільно-економічних наук.

Студенти зі ступнем бакалавра мають змогу перейти в УВУ доповнювальні студії (упродовж найменше двох семестрів) та, після складення всіх часткових іспитів і обов'язкових колоквиумів, приступити до дипломного магістерського іспиту.

Кандидати зі ступнем магістра мають змогу завершити студії в УВУ докторатом, якщо вислухають найменше два семестри в УВУ в Мюнхені та представлять докторську дисертацію.

Семестральна оплата становить 700.00 нім. марок (коло 280.00 ам. дол.). На прожиток у Мюнхені потрібно коло 400.00 нім. марок місячно в одному з гуртожитків.

ПЕДАГОГІЧНИЙ КУРС

Для учителів українських шкіл і виховників молодечих організацій відбудеться від 17 липня до 11 серпня 1978 року. Оплата курсу становить 300.00 нім. марок.

КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Для студіюючої молоді та учнів вищих клас гімназій відбудуться від 17 липня до 4 серпня 1978 р. Оплата — 100.00 нім. марок.

КУРСИ ЧУЖИХ МОВ

Цього року вперше розпочинаємо курси трьох чужих мов. Курс німецької мови триватиме від 10 до 28 липня, чеської мови від 31 липня до 18 серпня і російської мови від 10 до 28 липня. Ці курси відбудуться під умовою, що на кожний з них зголоситься принайменше по 10 кандидатів. Для кожного чужомовного курсу перебачається 45 годин навчання (3 год. денно, крім субіт і неділі). Оплата по 200.00 нім. марок за один курс.

Зголошення на літній семестр і на всі Курси УВУ просимо слати на адресу:

Ukrainische Freie Universitaet
Pinzenauerstrasse 15, 8000 Muenchen 80,
West Germany

Ректорат УВУ

"У ПОШУКУВАННІ УКРАЇНИ В АНГЛОМОВНИХ ВИДАННЯХ"

Конкурс "У пошукуванні України в англomовних виданнях" призначений для молоді від 16 до 20 років включно. Учасниками конкурсу можуть бути всі українці в цьому віці.

Завдання конкурсу: зацікавити й активізувати українську молодь стежити за приділенням уваги Україні та українцям в англomовних виданнях держав та народів вільного світу.

Учасники конкурсу мають збирати з англomовних видань протягом року — від 1-го січня до 31-го грудня 1978 року — всі матеріали про Україну й українців, які вони лише зможуть знайти в книжках, газетах, журналах, альманахах та взагалі в пресі в найширшому розумінні цього слова. Це можуть бути звичайні згадки, статті, коментарі, репортажі, інтерв'ю, рецензії, згадки в художніх творах, книжки та всі інші роди писань, де згадується про Україну чи українців.

Матеріали можна збирати з англomовних видань лише за 1978 рік. Українські видання англійською мовою чи переклади з української мови на англійську виключаються з джерел для конкурсу.

Збирати матеріали можна різними способами:

1. Робити вирізки з доступних джерел (як з передплаченої преси) тощо.
2. Робити відбитки на копіювальних машинах.
3. Робити виписки.

При кожному способі обов'язково треба подати назву джерела, звідки взято матеріал, дату, сторінку, назву статті та автора. Якщо це буде ціла книжка, брошура тощо, повністю присвячена Україні, українцям, можна подати лише докладні бібліографічні дані (автор, назва, рік, кількість сторінок, де й ким видана), а при можливості залучити їх до збірника матеріалів.

Учасники конкурсу, котрі пришлють найбільші збірники матеріалів, будуть нагороджені. Для нагород, фундаторка конкурсу, д-р Маруся Бек, склала 1000 доларів, які будуть розподілені так: 1-ша нагорода — 500 дол., 2-га нагорода — 200 дол., 3-тя нагорода — 100 дол. Крім того, чотири відзначені збірники матеріалів отримають по 50 доларів.

Оцінюватиме збірники матеріалів та присуджуватиме нагороди журі, обране спеціально для цього конкурсу.

Всі надіслані на конкурс матеріали, залишаються власністю комітету. Ці матеріали створять цінний архів, на якому базуватимуться огляди думки в англomовних виданнях про Україну та українців у даний період часу.

Збірники матеріалів можна надсилати від 1-го січня до 31-го березня 1979 року на адресу:

Mrs. Maria Harasevych
3061 Firestone Drive
Sterling Heights, Mich. 48077, USA

Комітет Конкурсу для молоді
Фундації Марусі Бек

Співжиття це важлива справа.

**Ось, що ОНТАРІО РОБИТЬ,
ЩОБ ПОКРАЩАТИ ПОРОЗУМІННЯ
ПОМІЖ ЛЮДЬМИ.**

Із зростом відмінностей у нашому суспільстві, серед наших громад можуть поставати тертя. До нашого завдання належить нести допомогу поодиноким особам, групам і громадянам у полегодженні труднощів, які можуть заіснувати, та розряджувати напруження з метою досягнення кращого розуміння і витворення респекту.

Онтарійський кодекс прав людини має за завдання забезпечити всім людям права та гідність, незалежно від їхньої раси, віри, кольору, національності, предківщини, місця походження, віку (40-65), статі, сімейного стану.

Крім провадження слідства і посередництва у справах щодо дискримінації у таких ділянках, як праця, житлові приміщення, публічне обслуговування і засоби, оголошення на працю, розвішування знаків і повідомлень, Онтарійська комісія прав людини старається спрямовувати свою працю на вироблення здоровіших стосунків поміж групами на громадському рівні.

Громадські поради є одною з найголовніших ролей Онтарійської комісії прав людини. Ми стараємося повалити бар'єри, що утруднюють зв'язок між групами, ведучи співпрацю з громадськими агенціями, інституціями і самими громадянами. Роз'яснюючи як права так і обов'язки всіх жителів у цій провінції, ми сподіваємося, що мету та завдання Кодексу можна буде досягнути.

Якщо бажаєте ближчих інформацій чи потребуєте допомоги, звертайтеся до найближчого до вас бюро Онтарійської комісії прав людини:

HAMILTON
1 West Avenue South
Postal Zone: L8N 2R9
Telephone: 527-2951

KENORA
808 Robertson Street
Postal Zone: P9N 1X9
Telephone: 468-3128

KITCHENER
824 King Street West
Postal Zone: N2G 1G1
Telephone: 744-7308

LONDON
560 Wellington St.
Postal Zone: N6A 3R4
Telephone: 438-7291

OTTAWA
2197 Riverside Drive
Postal Zone: K1H 7X3
Telephone: 731-2415

PETERBOROUGH
267 Stewart St.
Postal Zone: K9J 3M8
Telephone: 743-0361

SAULT STE. MARIE
125 Brock Street
Postal Zone: P6A 3B6
Telephone: 949-3331

SUDBURY
1538 LaSalle Boulevard
Postal Zone: P3A 1Z7
Telephone: 566-3071

THUNDER BAY
435 James St. S.
Postal Zone: P7E 6E3
Telephone: 475-1693

TORONTO
400 University Avenue
Postal Zone: M7A 1T7
Telephone: 965-6841

WINDSOR
500 Ouellette Avenue
Postal Zone: N9A 1B3
Telephone: 256-3611

Ontario Human Rights Commission

**Bette Stephenson, M. D.,
Minister of Labor**

William Davis, Premier

Province of Ontario

АЛЬБОМ УКРАЇНСЬКИХ ВИШИВОК

Щойно вийшов з друку в Мельборні альбом "Української вишивки", який упорядкувала й видала власним коштом Марія Куценко. Альбом має 112 сторінок, великого формату, на крейдяному папері з твердою обкладинкою. До цього чепурно виданого збірника вишивок додано передмову українською та англійською мовами про українські вишивки. Переважна більшість вишивок тут полтавських зразків, кількадесят поліських, кілька з Чернігівщини, Київщини та з Поділля. Ціна альбома в Австралії 25 дол.

СІДНЕЙ НА ПОШАНУ ГНАТА ХОТКЕВИЧА

У неділю 27 листопада м. року молодеча школа бандуристів, що існує при Центральній Рідній школі в Лідкомбі (Сідней) під кер. 18-річного Віктора Мішалова відзначила 100-ліття з дня народження славного бандуриста й письменника Гната Хоткевича влаштуванням концерту. Про діяльність та заслуги ювілята сказав у доповіді лектор університету Вол. Мотика. Народні й козацькі пісні, танці, сольо й дуети на бандурах були центральними точками концерту. Віктор Мішалов виконав також дві музичні точки, опрацьовані Г. Хоткевичем. У програмі брала участь молода бандуристка Роксолана Мішалова, дівочий ансамбль "Верба" під керівництвом Ніни Карен. Програму концерту доповнили виступи шкільних танцювальних ансамблів під кер. Наталі Тиравської.

24-26 грудня 1977 року в Нобл Парку, біля Мельборну, відбувся 8-ий з'їзд учителів в Австралії, в якому взяло участь близько 50 учителів та 20 гостей. З'їзд прийняв низку ухвал, а на секціях з різних предметів (українська мова та література, історія, географія) переглянули всі навчальні програми, внісши необхідні виправлення та додатки. Учасники з'їзду також заслухали лекцію інж. Р. Федевича на тему "Еволюція історичної назви Русь-Україна та Московія-Росія". Крім цього, ухвалено видати кілька конспектів та посібників для вчителів. Обговоривши працю дотеперішньої УЦШР, з'їзд обрав новий склад УЦШР з незначними змінами, а саме: на голову — пані Т. Сліпецьку, члени УЦШР: Марія Ковшик, Оріся та Євген Стефани, Божеана Коваленко, Дмитро Нитченко, Тетяна Бабій, Лідія Гаєвська-Денес, Северин Григорців, Володимир Чекалюк, Неван Грушецький, Мих. Солтис, Богдан Назар, Марія Цюпак, Галя Сташко та Іван Бучма. Контрольна комісія: Іванна Мамчак — голова, члени: Євгенія Барчинська та Мих. Моравський.

Дм. Н.

На фото: учасники 8-го з'їзду українських вчителів, що відбувся 24—26 грудня 1977 року в Нобл Парку, поблизу Мельборну в Австралії.

Фото: Ю. Михайлів

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО РЕДАКТОРА В. В. СВАРОГА

Коротким приватним листом і деякими відомостями, надрукованими в листопадовому числі "Нових днів" Ви відгукнулися на мої два довгі приватні листи. Щиро Вам дякую. Тільки не розумію, чому там вийшла зіпсована моя "фамілія".

У надрукованих відомостях мене вразило одне Ваше твердження. Тому я з нього й почну. Ви пишете: "У ті часи (20-ті роки. К. Т.) наша літературна мова була в стадії оформлення...". Уперше, вибачте мені, доводиться про це почути. Мені здавалося, що наша мова, така літературна, оформилася ще на початку минулого століття — Котляревський, Квітка. Шевченко, Панас Мирний і багато інших наших письменників — незже вони писали не літературною мовою? А в двадцятих роках нашого століття, за словами д-ра проф. І. І. Огієнка (митрополита) "створили літературну мову такої величної якості, що вона вже тепер сміливо конкурує за першенство серед культурних слов'янських мов, хто її не знає—мусить навчитися, хто того не робить — дошкульно шкодить рідній культурі й рідному народові". Таке саме про розвиток української мови в 20-их роках писав і Василь Кирилович Чапленко, як безпосередній свідок того розвитку, про якого Ви в жовтневому числі "Н. Д." написали злобну статтю. Хоч це й не належить до теми цього листа, але при нагоді зазначу: вибачте мені, здається не тільки мені, а й багатьом іншим, що цій статті не місце в "Н. Д.", вона непотрібна для читачів "Н. Д.". Ліпше було дати її до якоїсь газети.

Так само Ви пишете: "Чому б п. Туркулові (моє прізвище Туркало; воно надруковане й у Грінченковому словнику на означення птаха з таким назвиськом. К. Т.) не бачити в активних дієприкметниках теперішнього часу такі ж (за 20-ми роками замість "ж" треба "самі". К. Т.) віддієслівні прикметники, як "пекущий, терплячий, невсипущий, вони ж ("ж" тут на місці. К. Т.) одного походження". Мушу зазначити, що врешті всі прикметники походять від дієслів, але є правдиві прикметники, і дієприкметники, уживані в російській мові (не в усіх мовах), і яких за ухвалою, не моєю, а ВУАН у двадцятих роках, усунено. Нарешті це є в "Увагах до української літературної мови" О. Б. Курило, перевиданих 1960 року в "Н. Д.". Коли буде знову вільна ВУАН в Україні і зробить ухвалу вживати дієприкметники, то люди й будуть вживати їх. А тепер ми повинні бути дисциплінованими. Ми вигнанці. Ми не на своїй землі. Як кожний почне вносити свої зміни, то що з того вийде? Зміни можна робити поза тими ухвалами в 20-их роках. Розвивалася наша мова два з половиною чи три століття в муках, то потерпить яких чверть століття з тими ухвалами.

Усі Ваші зауваження нагадують мені гарячі дебати в 20-их роках. А Ви відновляєте їх через півстоліття. Ми досі не знаємо того набутку в мові, і не вчимо. Взагалі треба сказати — треба найперше знати те, що є, а потім йти далі. Я подаю не своє, а те, що є. Безперечно в тому є якась і моя частка, як мовного редактора обласної газети "Пролетарська Правда". Знову таки про це добре знає В. К. Чапленко.

Щодо дієприкметників Ви подете мені приклад вміщеного в тому самому числі "Н. Д." вірша

ВІСВІСНЕННЯ В СПРАВІ "УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ"

Не перевіривши фактів, журнал "Сучасність" надрукував рецензію І. В. Манастирського п. н. "Нове видання правопису". В зв'язку з цим Інститут Української Мови (ІУМ) вияснює:

1. Накладом ІУМ вийшли вже друге й третє, виправлені й доповнені, видання "Українського правопису" проф. д-ра П. Ковалева. Перше видання фірмувало НТШ в США. Тому жодної відповідальності за перше видання, що його рецензує "Сучасність", ІУМ на себе не бере.

2. Переважна більшість помилок і неточностей, що про них згадує І. В. Манастирський, були виправлені в 2-му й 3-му виданнях "Українського правопису". Більше того: ІУМ листовно повідомив усіх власників першого видання, що вони можуть придбати 2-ге видання по собівартості.

3. Ще в 1969 р. філологічна секція американського НТШ доручила проф. П. Ковалеву скласти проєкт правопису, а в 1970 р. затвердила його до друку. В 1976 р. цей проєкт поновно схвалив тодішній провід НТШ. Перше видання розійшлося за два місяці, але НТШ поспішило відмежуватися від

"Українського правопису", злякавшись чомусь такого небувалого успіху.

4. "Український правопис" був виданий через три роки після смерті проф. П. Ковалева. Тому ІУМ був свідомий того, що без участі автора остаточне редагування тексту проходитиме з труднощами.

5. Перебираючи від НТШ справу другого видання "Українського правопису", ІУМ поновно затвердив Бориса Берста відповідальним редактором. Одночасно Б. Берст подав до ІУМ ряд поправок, додатків та поліпшень, що були запроваджені в наступних двох виданнях.

6. Попит на "Український правопис" неухильно зростає. Саме тепер ІУМ готує до друку вже четверте видання. В текст цього потрібного правописного довідника будуть внесені даліші поліпшення і дрібні корективи.

7. ІУМ висловлює щирі подяку всім, хто сприяв успіхові першого за останні 30 років нового правописного підручника. За короткий час ІУМ вдалося переконати українську громадськість поза межами Батьківщини про потребу плекання норм української літературної мови.

"Передчуття" з дієприкметниками "злітаючий", "розквітаючий", "пломеніючий", і додасте, що вони "не можуть бути заступлені прикметниками без фатальних для вірша наслідків". Малознаний поет-початківець не авторитет ні для мене, ні для Вас. Коли Ви одержали були той вірш, треба було відіслати його авторові, зазначивши, що в українській сучасній літературній мові нема таких дієприкметників. Або зрештою запропонувати авторові відповідне виправлення.

Я писав Вам, що складаю тепер словничок таких дієприкметників. Може пощастить мені його скласти, якщо доля затримає мене на цьому світі ще на яких два-три роки. Правда, є такі дієприкметники, що їх у контексті ліпше подати описовою формою. Це ніскільки не зрушує милозвучності нашої мови, а позбавить від чужого намулу. Чи могли б Ви почути по цілій Україні в народі хоч один який-небудь дієприкметник?

Я зредагував уже понад п'ять великих книжок, виданих у США, але Ви, мабуть, ні одної не тільки не читали, а й не бачили. А коли б почитали, то побачили б, що без тих дієприкметників та "є" з орудним відмінком ніякого обтяження, ніякого, знову таки за Вашими словами, спрощення мови нема. Автори й видавці мають чимало похвальних листів від читачів, які зазначають, що дуже легко читати книжку.

Починаєте Ви свої зауваження з "орудний відмінок дієвої особи". Я не буду доводити тут, чому ця форма неправильна й незугарна, досить мені тих дискусій у двадцятих роках, щоб повторювати їх тепер, п'ятдесят років згодом. Я тільки запитаюся Вас, для чого "Нові дні" передруковували книжку О. Б. Курило "Уваги до сучасної української мови"? Ніби для мишей. А я їй досі заглядаю до неї. У справі "орудного дієвої особи" я не посилався на проф. Тимченка. На нього я посилався в справі останнього Вашого зауваження про "є" з орудним відмінком. Про це я вже писав у "Нових днях" у статті під заголовком "Є". Тепер повторю. У моїй присутності проф. Тимченко якось сказав: "хто вживає "є" з орудним відмінком, той неграмотна особа". Не буду я також повторювати доведення, чому не можна таких форм уживати, а просто пораджу зробити так, як нас примушували в першій класі середньої школи — робити розбір речення, а перед тим учили, що підмет ("подлежащее") має бути в називному відмінку, а іменник, що входить до присудка ("сказуемого"), має бути в причинному відмінку. Коли Ви зробите такий розбір, то побачите грамотність тих "всіх людей", що уживають ту форму.

Ви звертаєте увагу на статтю Петра Васильовича Одарченка про книжку Бориса Антоненка-Давидовича "Як ми говоримо". Отож саме про цю книжку я вже кілька років тому писав у "Н. Д.", і вказував, що то є частина того, що зроблено в справі розвитку української мови в 20-их роках, та закликав людей пера тут заглянути до неї. І в мене якраз також була історія з віршем того мого приятеля тоді, автора книжки "Як ми говоримо". На його очах, з його дозволу, я пірвав його вірш, даний до газети, а я забракував, тільки не з причини дієприкметників.

Уже заодно кілька слів про право редактора скорочувати статті й виправляти мову. Це добре, бо чимало авторів не досить добре знають сучасну українську мову. Або, коли й знають, то мимоволі може запасти якась помилка чи хибне твердження. Проте все це треба робити обережно й уважно. Ось приклад. У жовтневому числі "Н. Д." в моїй статті "Різні бувають пуризми" в реченні "ВУАН добре зробила із статтею п. Лавренка, тобто відповіла, "що то не її справа", бо ж ВУАН не пересильний пункт, а наукова установа", Ви викинули слова "що то не її справа" — тоді слова про пересильний пункт виглядають якось оголено.

К. ТУРКАЛО

ДУХОВНИЙ І ДУХОВИЙ

Читаючи українську пресу, майже скрізь натрапляєш на плутанину слів: *духовний* і *духовий*.

Я не мовознавець, але думаю, що кожне з цих слів має своє значення, як от скажімо, *духовний* наставник, *духовний* сан, *духовна* музика, а *духовий* має означати творчість людської думки, що часто буває навіть ознакою якоїсь доби чи окремого народу. Прийнято говорити: *духові* надбання народу, цебто культурні надбання народу — музика, малярство, красне письменство тощо. Так, ніби, прийнято розуміти значення цих двох дуже подібних, але різних змістом слів.

А от, читаючи пресу, натрапляєш на таке:

"...Основна ідея книги Ол. Бердника — це ідея творення українцями нових поколінь того, що письменник поетично узагальнює назвою "Українська Духовна Республіка". У це поняття він вкладає розуміння *духовної* єдності людей української нації..." (В. Гринько, "Ідеї книги Ол. Берника "УКРАЇНА СІЧІ ВОГНЯНОЇ". "Укр. Вісті", 20 листопада 1977 р.).

Я беру лиш один приклад, але подібне повторюється не лише в названій газеті, а в усіх наших газетах, навіть журналах, включаючи й... "Нові дні".

Я відчуваю різницю значень цих двох слів — "духовість" і "духовність", але подібні речі в пресі вносять плутанину. Я пробував звернутися до словників, на жаль, і там немає чіткого пояснення, а в "Українсько-російському словнику", видання Академії наук УРСР 1964 року, взагалі слово "духовість" обійдено. Чи, може, такого слова немає в нашій мові? Але мусіло б бути, бо воно часто вживається в літературі.

Тому дозволю собі просити когось із знавців нашої мови подати авторитетне вияснення цієї плутанини в журналі "Нові дні", нехай би й інші редактори газет та журналів довідалися про те, коли і де вживати ці слова.

Друге, що я хотів би просити, це пояснення, звідки пішла назва острова на Дніпрі — "Хортиця". Назва дивна тим, що ніби не має нічого спільного ні з річкою, ні з островом.

Щиро бажаю найкращих успіхів у 1978 році.

З пошаною до Вас,

Т. Хохітва, Флоріда

ПРИЛЮДНИЙ І "ОПРИЛЮДНЕНИЙ"

Ласкаво прошу Вас надрукувати у Вашому журналі таке пояснення: у моїй статті "За високу культуру нашої мови" ("Нові дні", листопад, 1977) редактор мови замінив слово "друкувати" на слово "оприлюднювати" (15 стор., 12 рядок знизу). Слова "оприлюднювати" немає в українській літературній мові, і тому я ніколи не вживав такого слова. В українській мові є слово "прилюдний", а також слова "прилюдно" і "прилюдність". Згідно з законами української мови дієслово може бути утворене лише від якісного прикметника ("зелений — зеленіти") або від відносно-якісних прикметників, коли вони вживаються з якісним значенням ("дерев'яний — дерев'яніти") — тут слово "дерев'яний" вживається в переносному значенні. "Руки як дерев'яні" — не згинаються, "Дерев'яніли руки", себто втрачали чутливість, терпли).

"Прилюдний" — це відносний прикметник, в переносному значенні, себто в значенні якісного прикметника, це слово не вживається. Отже від прикметника "прилюдний" не можна утворити дієслова "оприлюднювати". "Прилюдний" вживається в такому контексті: "прилюдний бешкет" (який відбувається в присутності людей), "прилюдний процес" (який відбувається в присутності сторонніх осіб), "прилюдні читання" (призначені для публіки). "Засідання відбувається прилюдно" (в присутності не тільки членів гуртка, а також і в присутності сторонніх осіб). (Див. "Словник української мови", VII т., стор. 662-663).

Свого часу редактор мови газети "Свобода" замінив у моїй статті слово "присутній" на слово "привний", якого немає в українській літературній мові. Я послав wyjaśnienia, яке "Свобода" надрукувала. Сподіваюся, що на цей раз і "Нові дні" надрукують мого листа.

Петро Одарченко

ЧИТАЧІ ПРО "НОВІ ДНІ"

Мій приятель Степан Ступак дав мені журнал "Нові дні". Я прочитав і побачив, що ваш журнал один з найліпших на чужині.

А тому висилаю чек на суму \$16.00 — передплату на "Нові дні" до кінця 1978 року, а \$8.00 — пожертва на журнал.

С. Вест, США

...Разом з цим листом переказую поштовим переводом 50 нім. марок на "Нові дні" на наступний 1978 рік, а решта на пресовий фонд. Вітаю всіх співробітників "Нових днів" зі святом Христового Народження й наступним Новим роком та бажаю всім усього найкращого.

Л. П. Новицька
Берхтесгаден, Німеччина

Я переслала Вам "моєму ордером" \$15.00 австралійських на дворічну передплату "Нових днів", а решту на розбудову журналу. Знаю, що це мізерна данина, але... чим багаті, тим і раді, й ділимося з Вами.

З найкращими Вам побажаннями та привітом,

К. Фольц, Австралія

Посилаю \$10.00 — це на передплату "Нових днів" та \$2.00 на пресовий фонд. Не можу більше послати, поки там у "Нових днях" не перестануть писати про той набридлий "марксизм", бо я вже бачу, що там нам усім закидають його (марксизм). Хай панозі редакторів буде відомо, що я "відвідав" Урал, Караганду, Балхаш і (нечітке, ред.) — це вже як тікав із Уралу. А де були П. Овечко і решта йому подібних? Я б їм радив прочитати комуністичну "Трибуну" за грудень 1977 і вони б побачили, з ким ідуть проти Леоніда Плюща...

Василь Жураківський
Онтаріо

ВІД ВИДАВНИЦТВА "НОВІ ДНІ"

Управа спілки "Нові дні" висловлює щире подяку донедавнім членам редакційної колегії, п. Олексі Гай-Головкові й п. Романові Рахманову, за їхню кількарічну цілком неоплачувану працю для журналу "Нові дні". Управа дякує також дотеперішньому редакторові Вадимові Сварогові за його довголітню співпрацю з "Новими днями", а зокрема за вкладений ним труд протягом останнього року. Сподіваємось, що всі вони й далі співпрацюватимуть з "Н. Д." в міру своїх можливостей.

Теперішньому редакторові "Нових днів" М. Дальшому бажаємо сили й витривалості, а також активнішої підтримки від членів редакції, співробітників і читачів. Поіменний склад усіх членів доповненої редакційної колегії подамо в короткому часі.

Просимо всіх передплатників частіше перевіряти свої адреси в "Нових днях", особливо "zip код" і дату, до якої заплачена передплата. Не будьте післяплатниками чи боржниками. Приєднайте "Новим дням" кожного року бодай одного передплатника з-поміж ваших близьких знайомих, а чим допоможете видавництву висилати безкоштовно журнал багатьом старшим і хворим давнім передплатникам та в різні країни Східної Європи. Передплата для вас — це тільки вісім доларів, а для вашого журналу — це часто справа його життя чи смерті. Всім читачам, що привітали "Нові дні" з нагоди Свят і Нового року — щире спасибі.

М. Валер, голова

І. Дубилко, секретар

"НОВІ ДНІ", лютий 1978

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

(Початок на 2-й стор. обкладинки)

Д. Пальчик, Трой, США	2.00
В. Білонок, Трой, США	2.00
С. Євсєвський, Філадельфія, США	2.00
В. Завітневич, Асторія, США	2.00
І. У. Громик, Колорадо, США	2.00
Н. Отречко, Чикаго, США	2.00
В. Пакуляк, Міннеаполіс, США	2.00
О. Федчишин, Детройт, США	2.00
В. Олійник, Спринг, США	2.00
А. Колос, Спринг, США	2.00
П. Одарченко, Такома Парк, США	2.00
Л. Яцкевич, Філадельфія, США	2.00
Г. Калистий, Садбурі, Канада	2.00
В. Матвієнко, Ля Саль, Канада	2.00
Д. Савкевич, Грімсбі, Канада	2.00
М. Хархаліс, Торонто, Канада	2.00
С. Міланський, Нью Гейвен, США	2.00
А. Міськевич, Кантон, США	2.00
О. Садовий, Трой, США	2.00
Ф. Ревенко, Індіана, США	2.00
Г. Шерей, Ельмгурст, США	2.00
І. Гаєвський, Ельмгурст, США	2.00
М. Назарець, Фірмонд, США	2.00
Т. Хохітва, Лавдердейл, США	2.00
М. Лінинський, Йонгстаун, США	2.00
І. Шевченко, Вашингтон, США	2.00
А. Королишин, Аль. Парк, США	2.00
С. Міловський, Нью Гейвен, США	2.00
Г. Дмитрів, Льюс Анджелос, США	2.00
І. Кутько, Чикаго, США	2.00
Д. Лисенко, Міннеаполіс, США	1.10
І. Шевченко, Міссіссага, Канада	1.00
В. Неслоп, Сарма, США	0.50
Н. Вороновський, Австралія	0.40
А. Тарнавський, Франція	0.36

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Проф. Д. Нитченко, Австралія	5
Ростислав Василенко, Канада	2
М. Андре, США	1
С. Євсєвський, США	1
Раїса Діак, США	1
О. Скрипіль, США	1

Спасибі всім за допомогу.

Редакція й адміністрація "Н. Д."

НОВА ПІДВИШКА ПОШТОВИХ ОПЛАТ

ВІД 1-го КВІТНЯ 1978

Міністерство пошти в Оттаві проголосило нову підвишку поштових оплат, які увійдуть в життя 1-го квітня 1978 року.

Оплата за пересилку листів буде підвищена з теперішніх 12 центів до 14 центів. Оплата за листи до Європи збільшиться з 25 до 30 центів. Оплата за висилку вітальних карток збільшиться з 10 до 12 центів.

Оплата за висилку реєстрованих листів буде піднесена з \$1.00 до \$1.25.

Буде піднесена і оплата за пересилку газет і журналів.

"ПАТРІАРХ" ВОЛИНСЬКИХ ЛІСІВ

У Маневіцькому районі росте один із найстарших дубів — йому понад 1,000 років. Волиняни називають його "патріархом волинських лісів". Його стовбур ледве що можуть обхопити руками десять хлопчаків. У дуслі, що колись його розірвала граната, вільно вміщується тридцять дітей. Колись під його могутньою короною відпочивав гетьман Богдан Хмельницький.

КНИЖКИ НА ПРОДАЖ

М. Ю. Брайчевський. "ПРИЄДНАННЯ ЧИ ВОЗ'ЄДНАННЯ", критичні зауваги з приводу однієї концепції. — Книжка написана сучасним українським істориком. — Ціна 2.00 дол.

А. Юриняк, КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ, оповідання й фейлетон, 184 стор., звичайна обкладинка. — Ціна 5.00 дол.

Василь Гришко, "ТРЕТЯ СИЛА, ТРЕТІЙ ШЛЯХ, ТРЕТЯ РЕВОЛЮЦІЯ". — Ціна 1.50 дол.

Олена Курило, "УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ". — Ціна 2.50 дол.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

ДЛЯ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ
НА ЕМІГРАЦІЇ

Петро ВОЛИНЯК

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи — Четверте видання.
Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛИНЯК

Л А Н И

Читанка для 4-ої класи — Четверте видання.
Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛИНЯК

Д Н І П Р О

Видання друге — Підручник з історії української літератури і хрестоматія. Єдиний на еміграції підручник такого типу. Книжка ілюстрована.
Ціна 2.00 дол.

Дмитро КИСЛИЦЯ

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, Ч. 1

Фонетика й морфологія. Сьоме видання.
Ціна 3.00 дол.

Іван БЕРЕЖНИЙ

УКРАЇНСЬКА МОВА

Початкова граматика української мови ч. 1.
Ціна 1.50 дол.

Замовляти в адміністрації "Нових днів".

(Адреса на 2-й сторінці обкладинки)

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
if not delivered please return to:
NOWI DNI
Box 126, Postal Station "N"
Toronto, Ont., Canada M8V 3S4

УКРАЇНСКА КНИГА ТОРОНТО

о г о л о ш у є

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПРОДАЖ КНИЖОК І ПЛАСТИНОК

від 15-го лютого до 1-го квітня 1978 року.

Під час випродажу даємо 10% книжки на всі КНИЖКИ і ПЛАСТИНКИ, які маємо в нашій крамниці.

ЗАВВАГА: До кожного замовлення на \$1.00 треба додати 20 центів за поштову оплату. Слід вказувати ім'я автора та назву книжки.

ЗНИЖКА НА 50%

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

Бажан М. ТВОРИ. "Молодь", Київ 1969, стор. 224	\$ 1.15	\$0.55
Большак Василь. МЕСЕДУАН З ФІЕРОНАМИ. Мандрівка по Скандинавії та Югославії. "Радянський письменник", Київ 1971, стор. 332	1.35	0.65
Мах Петро. ГОСТИНИ В МАТЕРІ. "Веселка", Київ 1971, стор. 74	0.90	0.45
Манжура Іван. ТВОРИ. "Дніпро", Київ 1972, стор. 336	1.75	0.85
Мирний Панас. ПОВІН. Роман з народного життя. "Дніпро", Київ 1971, стор. 528	1.95	0.95
Сковорода Григорій. ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ. "Наукова думка", Київ 1972, стор. 436. Книга написана старослов'янською мовою.	3.95	1.95
Толстой О. ХОДІННІ ПО МУКАХ. Трилогія. "Дніпро", Київ 1972, стор. 896. Переклад з російської	3.10	1.50

ЛІТЕРАТУРНІ ТВОРИ У ТОМАХ

Квітка-Осяс'яненко Григорій. ТВОРИ у восьми томах. "Дніпро", Київ 1968-1970, 8 книг. Твори написані українською та російською мовами.	15.40	7.70
Костомаров М. І. ТВОРИ у двох томах. "Дніпро", Київ 1967	3.25	1.60
Олійник Степан. ТВОРИ в двох томах. "Дніпро", Київ 1964	1.75	0.85

ПИШІТЬ ЗА СПИСКАМИ КНИЖОК І ПЛАСТИНОК

Крамниця оплачує пересилку книжок у Канаді на замовлення більше 15.00 доларів, у США — на замовлення більше 30.00 доларів.

Поштова оплата за одну пластинку у Канаді — 50¢, за кожну додаткову — 20¢.

У США — 75¢, за кожну додаткову — 25¢.

В ОНТАРІО просимо додавати на пластинки 7¢ сэйл такс.

У В А Г А! До замовлення на книжки — на кожний долар — просимо прислати на поштову оплату у Канаді — 20¢, у США — 45¢ (якщо замовляєте менше як на 15.00 дол. у Канаді, менше як на 30.00 дол. у США). Слід вказувати автора та назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto, Ontario M6J 1X4, Canada

Tel.: 532-8928